

Europos piliečių forumas maisto švaistymo klausimais

Galutinė ataskaita

#FoodWasteEU

Rankraštis parengtas 2023 m. liepos mėn.

Šiame dokumente pateikiama nuomonė negali būti laikoma oficialia Europos Komisijos pozicija.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2023

© Europos Sąjunga, 2023

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika įgyvendinama pagal 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimą 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39). Jeigu nenurodyta kitaip, šį dokumentą leidžiama pakartotinai naudoti pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas leidžiamas, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai.

Visos nuotraukos © Europos Sąjunga.

Print	ISBN 978-92-68-06479-5	doi:10.2775/71961	NA-09-23-364-LT-C
PDF	ISBN 978-92-68-06496-2	doi:10.2775/47135	NA-09-23-364-LT-N

TURINYS

1. Įvadas.....	2
2. Pagrindiniai Europos piliečių forumo maisto švaistymo klausimais aspektai.....	5
2.1. Atsitiktinė forumo dalyvių atranka ir demografinė sudėtis.....	6
2.2. Iniciatyvinis komitetas	10
2.3. Žinių komitetas.....	11
2.4. Žinių ir informacijos centras	12
2.5. Pranešėjai.....	12
2.6. Pagrindiniai diskusijų vedėjai	14
2.7. Tarpininkai.....	14
2.8. Stebėtojai	15
3. Metodinė sistema ir atskiros sesijos	16
3.1. Metodinė sistema	17
3.2. 1-oji sesija. Procesas ir rezultatai	18
3.3. 2-oji sesija. Procesas ir rezultatai	23
3.4. 3-ioji sesija. Procesas ir rezultatai	27
4. Tolesni veiksmai	34
Priedas. Išsamios rekomendacijos	37
I teminis blokas „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: nuo ūkio iki stalo“	38
II teminis blokas „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“	43
III teminis blokas „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“	47

1. Įvadas

2023 m. Europos Komisija surengė tris Europos piliečių forumus ir vienas iš jų buvo skirtas maisto švaistymo klausimams. Kiekviename forume dalyvavo iki 150 atsitiktine tvarka atrinktų piliečių iš visų 27 ES valstybių narių, kurie tarėsi ir teikė rekomendacijas prieš Komisijai pateikiant pagrindinius pasiūlymus. Šie forumai buvo organizuojami laikantis 2022 m. birželio 17 d. komunikate „Konferencija dėl Europos ateities. Nuo vizijos prie konkrečių veiksmų“ ⁽¹⁾ ir Komisijos Pirmininkės U. von der Leyen 2022 m. pranešime apie Sąjungos padėtį išreikšto įsipareigojimo. Europos piliečių forumas maisto švaistymo klausimais buvo pirmasis forumas, kurio trys sesijos vyko 2022 m. gruodžio 16–18 d., 2023 m. sausio 20–22 d. ir vasario 10–12 d.

Norint, kad ES ir jos valstybės narės įvykdytų savo įsipareigojimą siekti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų (DVT) ⁽²⁾, maisto švaistymas turi būti mažinamas didesniu mastu ir sparčiau. Tai labai svarbu ne tik atsižvelgiant į didėjantį pasaulio gyventojų skaičių ir su juo susijusias apsirūpinimo maistu saugumo problemas, bet ir siekiant sušvelninti mūsų maisto sistemos poveikį aplinkai ir klimatui. Pripažindama maisto švaistymo mažinimo Europoje svarbą, ES įtraukė šį tikslą į 2020 m. strategiją „Nuo ūkio iki stalo“, kuria vadovaujantis siekiama sukurti sąžiningą, sveiką ir aplinką tausojančią maisto sistemą. Laikydamosi šios strategijos, 2023 m. liepos 5 d. Komisija priėmė pasiūlymą ⁽³⁾ dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi teisiškai privalomi maisto švaistymo mažinimo tikslai, kuriuos valstybės narės turi pasiekti iki 2030 m. pabaigos. Siekiant šių tikslų visos ES valstybės narės bus raginamos imtis plataus užmojo veiksmų, kad jų atitinkamose teritorijose būtų sumažintas maisto švaistymo mastas.

Kadangi namų ūkiai yra atsakingi už daugiau kaip pusę ES iššvaistomo maisto, piliečiai gali būti pagrindiniai

šios problemos sprendėjai. Veiksmų siekiant sumažinti maisto švaistymą būtina imtis visais maisto tiekimo grandinės lygmenimis – nuo pirminės maisto produktų gamybos iki mažmeninės prekybos, maitinimo paslaugų ir vartojimo, tačiau atsižvelgiant į tai, koks didelis maisto švaistymo mastas yra vartojimo lygmeniu, galima daryti išvadą, kad piliečių įžvalgos ir rekomendacijos yra labai svarbios. Atsižvelgiant į tai, šio pirmojo Europos piliečių forumo dalyvių buvo paprašyta parengti rekomendaciją, kaip paspartinti ES maisto švaistymo mažinimo veiksmus, sąrašą. Tuomet šios rekomendacijos turėjo būti įtrauktos į bendrą Komisijos darbo programą, susijusią su maisto švaistymo prevencija, ir į jas turėtų būti atsižvelgiama rengiant būsimą pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto. Tikimasi, kad forumo rekomendacijos taip pat taps gairėmis, padėsiančiomis ES valstybėms narėms iki 2030 m. pasiekti peržiūrėtoje Atliekų pagrindų direktyvoje nustatytus maisto švaistymo mažinimo tikslus.

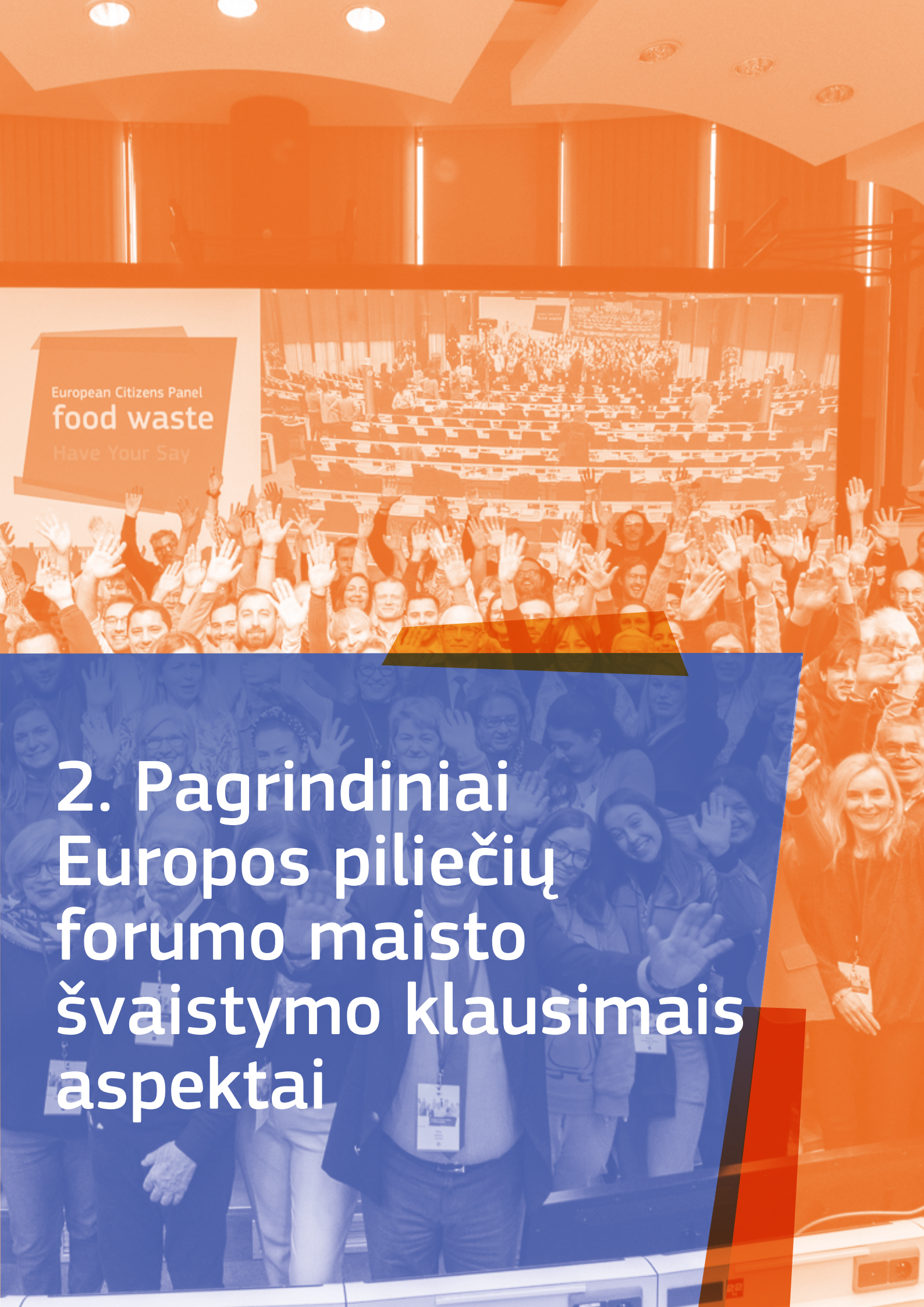
Forumas išsakė piliečių nuomonę apie veiksmus, kurių turėtų imtis ES valstybės narės, maisto tiekimo grandinės dalyviai, piliečiai ir kiti privačiojo ir viešojo sektorių suinteresuotieji subjektai, siekdami paspartinti maisto švaistymo mažinimo veiksmus ir pasiekti ES lygmeniu nustatomus tikslus. Remdamiesi informacine medžiaga, ekspertų indėliu ir diskusijomis darbo grupėse ir plenarinių posėdžių metu, Piliečių forumo maisto švaistymo klausimais dalyviai nustatė klausimus ir prioritetus, susijusius su Komisijos naujos politikos pasiūlymu. Forumo indėlis ir darbo rezultatai apibendrinami šioje ataskaitoje, įskaitant jos priedą. Šioje ataskaitoje apibendrinami pagrindiniai Europos piliečių forumo maisto švaistymo klausimais aspektai ir išdėstoma jo metodinė sistema, diskusijų palengvinimo būdai, trijų sesijų rezultatai ir tolesni veiksmai.

⁽¹⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Konferencija dėl Europos ateities. Nuo vizijos prie konkrečių veiksmų“ COM(2022) 404 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0404>).

⁽²⁾ DVT Nr. 12.3 raginama iki 2030 m. per pusę sumažinti vienam gyventojui tenkantį pasaulinį maisto švaistymą mažmeniniu ir vartotojų lygmeniu, taip pat sumažinti maisto nuostolius maisto tiekimo grandinėje.

⁽³⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/98/EB dėl atliekų, COM(2023) 420 final (https://environment.ec.europa.eu/system/files/2023-07/Proposal%20for%20a%20DIRECTIVE%20OF%20THE%20EUROPEAN%20PARLIAMENT%20AND%20OF%20THE%20COUNCIL%20amending%20Directive%20200898EC%20on%20waste%20COM_2023_420.pdf).

European Citizens Panel
food waste
Have Your Say

2. Pagrindiniai Europos piliečių forumo maisto švaistymo klausimais aspektai

2.1. ATSITIKTINĖ FORUMO DALYVIŲ ATRANKA IR DEMOGRAFINĖ SUDĖTIS

Piliečių forumo dalyviai buvo įtraukti atsitiktinės atrankos būdu, nes tai yra sąžiningas, nuoseklus ir patikimas asmenų atrankos būdas, taikomas tokių dalyvaujamųjų procesų atvejais. Tinkamai vykdant atsitiktinę atranką galima padidinti įvairovę ir tipiškumą. Dalyvių atranką vykdė bendrovė „Kantar Public“, kuriai padėjo 27 nacionalinės įdarbinimo agentūros. Daugumoje šalių dalyviai buvo atrinkti telefonu (CATI metodas), naudojant „Random Digital Dialling“ (RDD) technologiją. Tačiau kai kuriose kitose šalyse buvo taikomi tiesioginės apklausos (CAPI) arba atsitiktinės atrankos vykdant tikimybinės apklausas internete (tik Liuksemburge) metodai. Vidutinis patvirtinimo rodiklis įvairiose šalyse buvo skirtingas, tačiau vidutiniškai siekė 4,5 proc.

1 lentelėje apžvelgiamas pageidaujamas piliečių forumo dalyvių skaičius ES valstybėse narėse (šalių kvotos) ir faktinis kiekvienos sesijos dalyvių skaičius. Tikslas buvo pasiekti tokį ES valstybių narių atstovavimo lygį, kuris būtų proporcingas jų gyventojų skaičiui, t. y. kiekvienai šaliai atstovautų ne mažiau kaip du piliečiai ⁽⁴⁾. Kitaip tariant, šalims, kuriose gyvena daug gyventojų, buvo nustatyti dideli tiksliniai skaičiai (pvz., 19 piliečių Vokietijai), o Maltos ir Liuksemburgo atvejais buvo pakviesta po du piliečius. Apskritai dalyvių skaičiai buvo tinkami ir iš esmės atspindėjo nustatytus tikslus. 23 iš 27 ES valstybių narių dalyvių skaičiai atitiko išsiskeltą tikslą. Bent vienoje iš sesijų sudalyvavo 148 iš 150 pakviestų piliečių.

⁽⁴⁾ Šalių kvotos buvo nustatytos taikant proporcingo mažinimo sistemą, kuri taip pat naudojama apskaičiuojant kiekvienos valstybės narės atstovų skaičių Europos Parlamente.

1 lentelė. Forumo dalyviai pagal valstybes nares

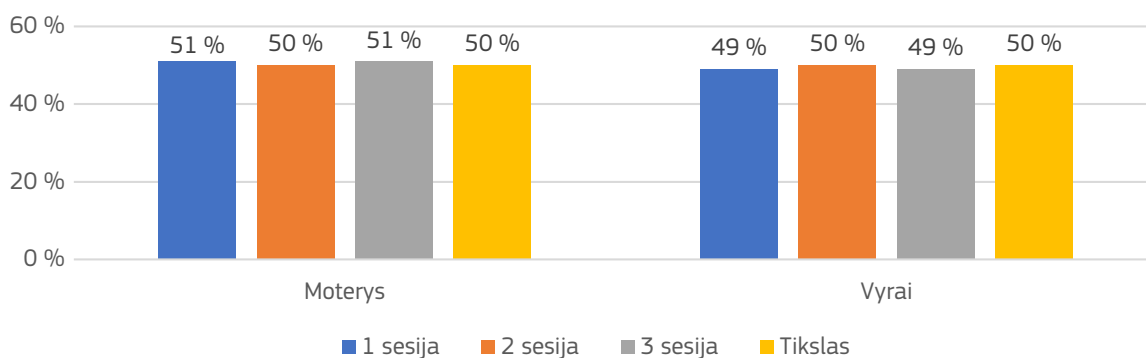
ŠALIS	TIKSLINIAI DALYVIAI	FAKTINIAI DALYVIAI		
		1-oji sesija	2-oji sesija	3-ioji sesija
Belgija	5	4	5	4
Bulgarija	4	4	4	4
Čekija	5	5	5	5
Danija	3	3	3	3
Vokietija	19	17	18	16
Estija	2	2	2	2
Airija	3	3	3	3
Graikija	5	5	5	5
Ispanija	12	12	13	13
Prancūzija	15	16	16	16
Kroatija	2	2	2	2
Italija	15	13	13	12
Kipras	2	2	2	2
Latvija	2	2	2	2
Lietuva	2	2	2	2
Liuksemburgas	2	2	2	2
Vengrija	5	2	2	2
Malta	2	2	2	2
Nyderlandai	6	6	6	6
Austrija	4	4	4	4
Lenkija	10	10	12	11
Portugalija	5	5	5	5
Rumunija	7	7	7	7
Slovėnija	2	2	2	2
Slovakija	3	3	3	3
Suomija	3	3	3	3
Švedija	5	4	4	4
IŠ VISO	150	142	147	142

Siekiant užtikrinti, kad forume būtų kuo geriau atspindima ES gyventojų įvairovė, tikslinės dalyvių kvotos buvo nustatytos atsižvelgiant į toliau lentelėje pateiktus socialinius ir demografinius aspektus (dalyvių skaičiai buvo susiję su 148 piliečiais, kurie faktiškai

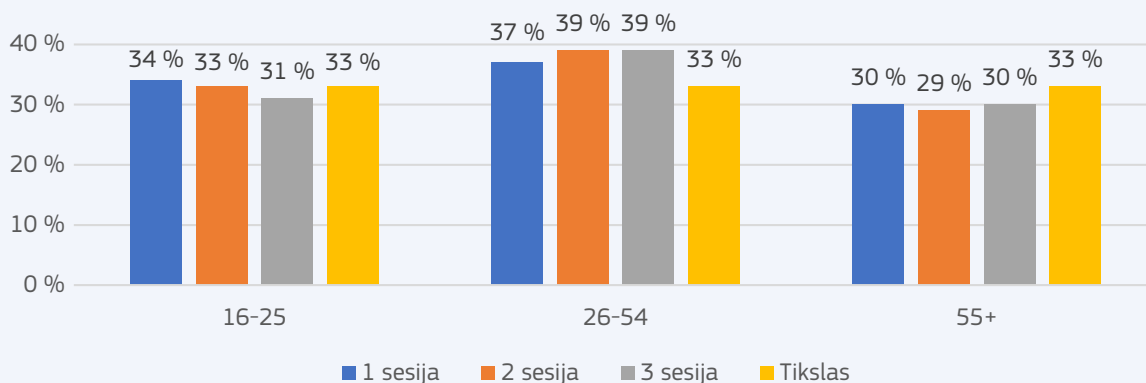
dalyvavo bent vienoje iš sesijų). Viena išimtis buvo didesnio jaunimo atstovų skaičiaus pasirinkimas, įtraukiant trečdalį 16–25 m. amžiaus grupės atstovų, nors šiai amžiaus grupei priskiriama mažiau nei 33 proc. visos Europos gyventojų ⁽⁵⁾.

1 pav. Dalyvių pasiskirstymas pagal lytį, amžių, gyvenamąją vietą ir išsilavinimą

Pasiskirstymas pagal lytį sesijų metu

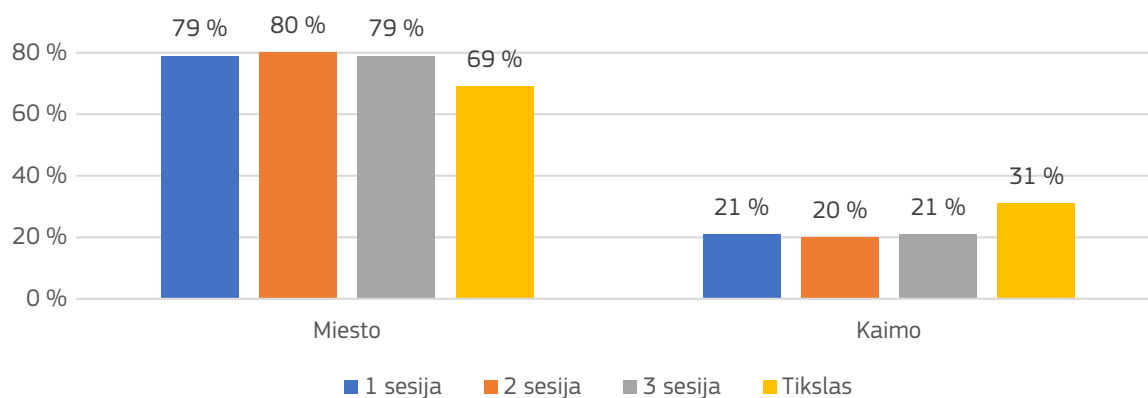

Pasiskirstymas pagal amžių sesijų metu

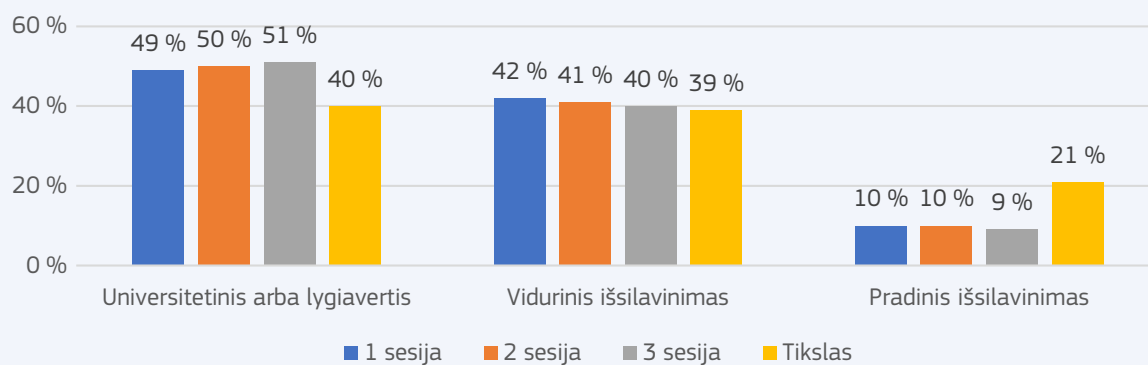

⁽⁵⁾ Eurostat 2022 m. duomenimis (<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TPS00010/default/table?lang=en&category=demo>), ši amžiaus grupė apima 10,6 proc. ES gyventojų.

Dalyvių pasiskirstymas pagal jų gyvenamąją vietą

Dalyvių pasiskirstymas pagal išsilavinimą

2.2. INICIATYVINIS KOMITETAS

Europos piliečių forumą maisto švaistymo klausimais rengė, organizavo ir jam vadovavo iniciatyvinis komitetas. Šis komitetas susirinkdavo kartą per savaitę ir priimdavo sprendimus dėl konceptualių ir organizacinių klausimų, įskaitant su metodika, logistika ir biudžetu susijusius klausimus. Komitetą sudarė Europos Komisijos atstovai ir rangovai. Prie iniciatyvinio komiteto veiklos prisidėjo du Europos Komisijos generaliniai direktoratai (GD): Sveikatos ir maisto saugos generalinis direktoratas (SANTE GD), atsakingas už iniciatyvas, susijusias su maisto švaistymu, įskaitant pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi maisto švaistymo masto mažinimo tikslai, kuriuos turi pasiekti valstybės narės, parengimą, ir Komunikacijos generalinis direktoratas (COMM GD), atsakingas už naują piliečių dalyvavimo etapą ir konkrečiau atsakingas už Europos piliečių forumų metodiką ir organizavimą.

Rangovai bendradarbiavo, padėdami kurti ir įgyvendinti šiuos naujos kartos Europos piliečių forumus. Piliečių atranką vykdė bendrovė „Kantar Public“. Bendrovės „VO Europe“ ir „MCI“ buvo atsakingos už bendravimą su

piliečiais ir jiems teikiamą pagalbą, taip pat už visus trijų sesijų organizavimo aspektus. Be to, siekdami parengti ir palengvinti svarstymo procesą, kartu dirbo tarptautinės grupės, kuriai priklauso bendrovė „ifok“ (Vokietija), agentūra „Missions Publiques“ (Prancūzija), Danijos technologijų fondo valdyba (Danija) ir organizacija „deliberativa“ (Ispanija), ekspertai. Svarstymo grupės partneriai kartu su COMM GD sutelkė savo praktinę patirtį ir pasitelkė ją kurdami bendrą kiekvienos sesijos dalyvaujamojo proceso sampratą ir metodiką. Svarstymo grupė kartu su SANTE GD ir COMM GD buvo atsakinga už koncepcijos dokumento, kuriame apibrėžiama forumo kompetencija, parengimą ir patariamą žinių komiteto įsteigimą. Be to, padedant SANTE GD ir žinių komitetui, ši grupė įtraukė pranešėjus, kurie padėjo piliečiams suprasti šį sudėtingą klausimą ir atsakinėjo į piliečių klausimus visų trijų sesijų metu, ir teikė jiems nurodymus. Ši grupė taip pat koordinavo komunikaciją su piliečiais ir paramos grupe vietoje, vedė pagrindines diskusijas, palengvino grupių darbą ir prižiūrėjo rezultatų ataskaitų teikimą.

2.3. ŽINIŲ KOMITETAS

Iš maisto švaistymo prevencijos srities ekspertų sudarytas žinių komitetas padidino svarstymo proceso vientisumą, užtikrindamas piliečiams teikiamos informacijos kokybę, objektyvumą, įvairovę ir suprantamumą. Žinių komiteto užduotis buvo rengti ir teikti ekspertines žinias ir patirtį, kad būtų sudarytos vienodos sąlygos visiems dalyviams ir būtų paprasčiau diskutuoti. Tam, be kita ko, parengtas informacijos rinkinys, kuris buvo išplatintas piliečiams prieš pirmąją sesiją. Faktinis politinis indėlis buvo parengtas glaudžiai bendradarbiaujant su iniciatyviniu komitetu.

Žinių komitetas taip pat padėjo Svarstymo grupei nustatyti silpnąsias vietas (pvz., nepakankamą klausimų svarstymą) ir piliečių svarstymų aklašias zonas (pvz., dėl galimo idėjų dubliavimosi su jau vykdomomis ES iniciatyvomis ir (arba) dėl sričių, kuriose siūlomi veiksmai ne visada pagrįsti įrodymais). Šio komiteto nariai taip pat dalyvavo tikrinant faktus ir atsakinėjant į piliečių klausimus sesijų metu ir po jų, padedant Žinių ir informacijos centrui (ŽIC), kurio veikloje taip pat dalyvavo kiti Komisijos ekspertai. Be to, jie rėmė svarstymo grupės pastangas suskirstyti piliečių rezultatus pagal pagrindines veiksmų kategorijas, remiantis jų žiniomis ir patirtimi maisto švaistymo prevencijos srityje.

Žinių komitetą sudarė penki nariai, kuriuos iniciatyvinis komitetas atrinko remdamasis šiais kriterijais: ekspertinėmis žiniomis, susijusiomis su įvairiomis žinių sritimis; plačiu suinteresuotųjų subjektų ir kolegų išreikštu praktinės ir kitokios patirties šioje srityje pripažinimu; gebėjimu suprasti, pripažinti ir perduoti įvairias su šia tema susijusias nuomones, įskaitant galimus kompromisus; lyčių, pilietybės bei sąsajų su įvairiomis grupėmis įvairovę. Be to, SANTE GD ekspertas suteikė galimybę susipažinti su ES politikos įžvalgomis.

Žinių komiteto nariai buvo šie asmenys:

- Laura Fernández Celemin, Europos maisto informacijos taryba;
- Betty Chang, Europos maisto informacijos taryba;
- Anne-Laure Gassin, Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktoratas;
- Gyula Kasza, Budapešto veterinarijos universitetas;
- Maiwenn L'Hoir, Prancūzijos Žemės ūkio ministerija;
- Toine Timmermans, Vageningeno universitetas ir tyrimų centras (Nyderlandai).

2.4. ŽINIŲ IR INFORMACIJOS CENTRAS

Buvo įsteigtas Žinių ir informacijos centras (ŽIC), kuris atskatinėjo į piliečių per svarstymus atsiųstus klausimus ir prašymus pateikti paaiškinimus. ŽIC dirbo COMM GD, SANTE GD ir kitų Komisijos generalinių direktoratų ekspertai, kurių buvo prašoma pateikti atsakymus, susijusius su atitinkamomis jų politikos sritimis, taip pat žinių komiteto nariai. Per tris Piliečių forumo maisto

švaistymo klausimais sesijas ŽIC raštu atsakė į daugiau kaip 100 piliečių užduotų klausimų. Trečiosios sesijos metu ŽIC nariai trumpai prisidėjo prie 12 darbo grupių veiklos, siekdami išsiaiškinti visus likusius klausimus prieš parengdami piliečiams skirtas galutines rekomendacijas.

2.5. PRANEŠĖJAI

Kartu su žinių komiteto nariais pristatyti skirtingas pozicijas ir patirtį, susijusią su maisto švaistymo mažinimu, ir atsakyti į piliečių klausimus buvo pakviesti keli suinteresuotieji subjektai ir ekspertai. Pranešėjai pateikė veiksmingų veiksmų, kuriais siekiama sumažinti maisto švaistymą, pavyzdžių ir nurodė, kurie subjektai turi dalyvauti vykdant šiuos veiksmus. Pranešėjai pateikė informacijos apie maisto švaistymo mažinimo priemonių poveikį aplinkai, ekonomikai ir visuomenei. Jie taip pat aptarė, kaip, siekiant pokyčių, svarbu

įtraukti įvairius dalyvius ir atsargumo priemones, kurių reikia imtis siekiant kuo labiau sumažinti galimą neigiamą poveikį (pvz., maisto švaistymo prevencija neturėtų daryti neigiamo poveikio maisto saugai). Žinių komitetas užtikrino, kad piliečiams teikiama informacija būtų subalansuota, tinkama ir pakankamai atspindėtų pagrindines ES politikos formuotojų ir suinteresuotųjų subjektų pozicijas. Antroje lentelėje išvardyti per sesijas kalbėję pranešėjai.

2 lentelė. Pranešėjai

1-OJI SESIJA	
Sveikinimas	Dubravka Šuica , už demokratiją ir demografiją atsakinga Europos Komisijos pirmininko pavaduotoja
	Stella Kyriakides , Už sveikatą ir maisto saugą atsakinga Europos Komisijos narė
	Pia Ahrenkilde Hansen , Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato generalinė direktorė
Europos Komisijos ekspertai	Gaétane Ricard-Nihoul , Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato Piliečių dialogų skyriaus vadovo pavaduotoja
	Anne-Laure Gassin , Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ grupės vadovė
Išorės ekspertai ir specialistai	Toine Timmermans , Vageningeno universiteto Tvarių maisto grandinių programos vadovas
	Victoras De Meesteris , „Colruyt Group“ aplinkos apsaugos koordinatorius
	Betty Chang , Europos maisto informacijos tarybos mokslinių tyrimų erdvės vadovė
	Thomas Candéal , Tarptautinės maisto švaistymo koalicijos projektų vadovas
	Maïwenn L’Hoir , Prancūzijos žemės ūkio ir apsirūpinimo maistu savarankiškumo ministerijos kovos su maisto švaistymu ir maisto stygiumi (tvaraus maisto) projektų vadovė
	Gyula Kasza , Vengrijos nacionalinės maisto atliekų prevencijos programos „Maradék nélkül“ („Projektas be atliekų“) koordinatorė; Vengrijos veterinarijos universiteto docentė
	Bruno Menne , COPA COGECA vyresnysis patarėjas politikos klausimais maisto saugos, vartotojų informavimo, gyvūnų mitybos ir pašarų, kokybės draudimo klausimais
	Angela Frigo , Europos maisto bankų federacijos generalinė sekretorė
Atsisveikinimo pastabos	Richard Kühnel , Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato atstovybės ir komunikacijos valstybėse narėse direktorius
2-OJI SESIJA	
Sveikinimas	Anne-Laure Gassin , Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ grupės vadovė
I teminis blokas. „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: Nuo ūkio iki stalo“	Toine Timmermans , Vageningeno universiteto Tvarių maisto grandinių programos vadovas
	Dorothee Briault , asociacijos „SOLAAL“ vykdomoji direktorė
	Francisca Feiteira , organizacijos „Slow Food“ maisto politikos pareigūnė
	Fabien Santini , Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato Žemės ūkio maisto produktų rinkų valdymo skyriaus vadovo pavaduotojas
II teminis blokas. „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“	Ahmed Soliman , bendrovės „Danone“ dizaino kokybės direktorius
	Marine Thizon , Europos viešbučių ir restoranų asociacijos „HOTREC“ viešųjų reikalų skyriaus vadovė
	Fabrizio Fabbri , Europos vartotojų kooperatyvų bendrijos „Euro Coop“ maisto ir tvarumo skyriaus vadovas
	Eduardo Montero Mansilla , „La Federación de Consumidores y Usuarios“ (CECU) maisto reikalų pareigūnas
III teminis blokas. „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“	Erica van Herpen , Vageningeno universiteto rinkodaros ir vartotojų elgesio grupės docentė
	Odile Le Bolloch , Airijos aplinkos apsaugos agentūros aplinkosaugos mokslininkė
	João Toledo , Portugalijos Žemės ūkio ministerijos Žemės ūkio produktų gamybos organizacijos nacionalinis ekspertas

3-IOJI SESIJA	
Bendrosios temos	Toine Timmermans , Vageningeno universiteto Tvary maisto grandinių programos vadovas
	Anja De Cunto , EUROCITIES Maisto grupės vadovė
	Maiwenn L'Hoir , Prancūzijos žemės ūkio ir apsirūpinimo maistu savarankiškumo ministerijos kovos su maisto švaistymu ir maisto stygiumi (tvaraus maisto) projektų vadovė
I teminis blokas. „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: Nuo ūkio iki stalo“	Angela Frigo , Europos maisto bankų federacijos (FEBA) generalinė sekretorė
	Eva Sali , organizacijos „Copa-Cogeca“ patarėja maisto saugos politikos klausimais
	Luc Lignon , Monpeljė miesto (Prancūzija) Maisto politikos departamento direktorius
II teminis blokas. „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“	Els Bedert , Europos prekybos produktų politikos ir tvarumo skyriaus direktorius
	Timothy John Hobley , Danijos technikos universiteto Nacionalinio maisto instituto docentas
	Minna Huttunen , Suomijos žemės ūkio ir miškininkystės ministerijos patarėja
III teminis blokas. „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“	Gyula Kasza , Vengrijos nacionalinės maisto švaistymo prevencijos programos „Maradék nélkül“ (projektas „Be atliekų“) koordinatorė, Vengrijos veterinarijos universiteto docentė
	Camille Perrin , Europos vartotojų organizacijų asociacijos (BEUC) vyresnioji maisto politikos pareigūnė
	Marjolijn Schrijnen , Nyderlandų mitybos centro vyresnioji projektų vadovė
Atsisveikinimo pastabos	Colin Scicluna , Už demokratiją ir demografiją atsakingo pirmininko pavaduotojo kabineto vadovas, Europos Komisija
	Sandra Gallina , Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato generalinė direktorė
	Pia Ahrenkilde Hansen , Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato generalinė direktorė

2.6. PAGRINDINIAI DISKUSIJŲ VEDĖJAI

Piliečių diskusijas visose trijose sesijose vedė ir plenarinių posėdžių diskusijoms vadovavo du pagrindiniai diskusijų vedėjai. Jie teikė informaciją apie bendrą komisijos tikslą ir atskirų sesijų metodiką, taip pat apie jų organizacinius aspektus. Pagrindiniai diskusijų vedėjai taip pat palengvino pranešėjų ekspertų diskusijas, užtikrino, kad diskusijų metu žinios būtų teikiamos sąžiningai ir nešališkai, sudarė palankesnes sąlygas kalbėtojams ir piliečiams dalyvauti klausimų ir atsakymų sesijose bei padėjo

diskusijų vedėjams ir piliečiams bendrauti turinio ir procesų klausimais. Be to, pagrindiniai diskusijų vedėjai apibendrino visus kiekvienos sesijos galutinio plenarinio posėdžio rezultatus. Pagrindiniai diskusijų vedėjai buvo šie:

- Jacob Birkenhäger („ifok“);
- Kathrine Collin Hagan (Danijos technologijų fondo valdyba).

2.7. TARPININKAI

Piliečiai dirbo 12 darbo grupių, iš kurių kiekvienai padėjo ir diskusijas vedė du svarstymo grupės nariai: vienas patyręs tarpininkas ir vienas padėjėjas. Tarpininko užduotis buvo vadovauti diskusijoms darbo grupėse ir sudaryti sąlygas sklandžiam darbo srautui:

- sukuriant palankią ir abipusiai pagarbią aplinką, skatinant subalansuotą visų dalyvių indėlį;

- užtikrinant, kad visi piliečiai būtų informuojami apie bendrą procesą ir vadovaujant jiems grupės darbo metu;
- užtikrinant, kad būtų pasiekti darbo grupės posėdžių tikslai, t. y. palengvinti konfliktų ir nesutarimų tarp piliečių nustatymą, skatinti piliečių diskusijas ir bendrus sutarimus;

- stebint laiką, žymint pastabas ir įtvirtinant svarstymų rezultatus daugiakalbiuose ir tarpusavyje susijusiuose darbinuose dokumentuose;
- susiejant darbo grupėse piliečių pateiktus prašymus su paramos grupe arba ekspertais, pavyzdžiui, parenkant dar neišnagrinėtas pastabas ar klausimus;
- dalyvaujant dalijimosi informacija susitikimuose su svarstymo grupe.

Patyrusius ir profesionalius tarpininkus skyrė „ifok“, „Missions Publiques“ arba Danijos technologijų fondo valdyba. Darbo grupėse vykusiose diskusijose jiems talkino padėjėjai, kurie daugiausia buvo Briuselyje dirbantys studentai ir stažuotojai. Visi tarpininkai ir padėjėjai laikėsi bendrų nurodymų, pateiktų diskusijų vedėjų vadove ir pasirengimo kiekvienai sesijai dokumentuose. Prieš kiekvieną sesiją jie dalyvavo dviejuose specialiuose informaciniuose ir mokymo susitikimuose.

2.8. STEBĖTOJAI

Tam tikram skaičiui stebėtojų buvo leista stebėti šio piliečių forumo darbą. Taip buvo siekiama užtikrinti šio novatoriško demokratinio formato skaidrumą ir matomumą, kartu išsaugant dalyvaujantiems piliečiams skirtą saugią erdvę, nes tai labai svarbu kuriant patikimą diskusijų aplinką. Stebėtojams buvo leidžiama dalyvauti plenariniuose posėdžiuose ir darbo grupėse vykusiose diskusijose ir jas stebėti. Kiekvienoje darbo grupėje galėjo dalyvauti ne daugiau kaip po tris stebėtojus.

Taip pat buvo paskirti vidaus stebėtojai iš organizuojančiųjų partnerių ir institucijų (pvz., COMM GD, SANTE GD ar kitų generalinių direktoratų ir ES institucijų darbuotojai). Išorės stebėtojai buvo mokslininkai (universitetų arba ekspertų grupių), pilietinės visuomenės veikėjai ir kiti suinteresuotieji subjektai. Suinteresuotųjų subjektų išorės stebėtojai, atitinkamiems piliečiams sutikus, galėjo rengti su jais pokalbius tik mokslinių tyrimų tikslais, jeigu jie netrukdydavo forumų darbui.

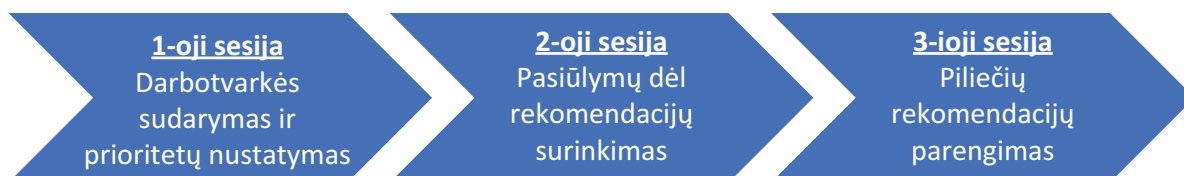
3. Metodinė sistema ir atskiros sesijos

3.1. METODINĖ SISTEMA

Europos piliečių forumas maisto švaistymo klausimais apėmė tris sesijas, iš kurių kiekvienai buvo nustatyti skirtingi tikslai.

- Per pirmąją sesiją (vykusią vietoje Briuselyje) dalyviai buvo supažindinti su sprendžiamu klausimu, taip pat galėjo susipažinti vieni su kitais ir ugdyti bendruomeniškumo ir pasitikėjimo jausmą. Jie gavo pradinę ekspertų informaciją, o vėliau jų buvo paprašyta surinkti duomenis apie metodus, kurie, jų nuomone, yra itin perspektyvūs sprendžiant maisto švaistymo problemą, ir nustatyti jų prioritetus.
- Antroji sesija vyko internetu ir jos metu daugiausia dėmesio buvo skiriama geresniam šio klausimo supratimui. Pagrindinis šios sesijos tikslas buvo skatinti dalyvius keistis idėjomis ir požiūriais, nustatyti bendro sutarimo ir nesutarimų sritis ir parengti pirmus rekomendacijų pasiūlymus, suskirstytus į tris atskirus teminius blokus.
- Trečioji ir baigiamoji sesija (vykusi Briuselyje) buvo skirta parengti rekomendacijas remiantis pirmose dviejose sesijose pasiūlytomis idėjomis ir išvalgomis ir jos metu buvo pateiktas tolesnis ekspertų indėlis. Trečiosios sesijos metu buvo užtikrinta, kad piliečių forumas parengtų konkrečias rekomendacijas, kurias būtų galima perduoti Komisijai ir kuriomis būtų galima pasidalyti su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

2 pav. Bendras forumo metodikos srautas

Tiek plenarinių forumo posėdžių, tiek grupių darbo metu buvo skiriama daug laiko kurti grupėms ir keistis informacija. Sesijų struktūra buvo tokia, kad dalyviai būtų skatinami bendrauti ir būtų užtikrinama, kad kiekvienas būtų išklausytas. Kadangi piliečių forumas vyko daugiakalbėje aplinkoje, piliečiai visada galėjo kalbėti savo gimtąja kalba, naudodamiesi vertimo

žodžiu galimybe. Darbo grupės buvo sudarytos taip, kad būtų užtikrinta pakankama geografinė įvairovė, o dalyviai iš didesnių ir mažesnių šalių buvo sugrupuoti taip, kad grupėse būtų kalbama ne daugiau kaip penkiomis skirtingomis kalbomis. Tarpininkai galėjo vadovauti diskusijoms savo gimtąja arba anglų kalba.

3.2. 1-OJI SESIJA. PROCESAS IR REZULTATAI

Pirmoji sesija vyko 2022 m. gruodžio 16–18 d. Briuselyje. Jos metu buvo siekiama kurti idėjas ir požiūrių grupes,

kurias piliečiai laikė perspektyviausiomis tolesnių diskusijų būsimose sesijose metu.

1 diena (2022 m. gruodžio 16 d., penktadienis)

3 pav. Europos Komisijos pirmininkės pavaduotoja Dubravka Šuica sveikina piliečius

Pirmą dieną piliečius pasveikino pagrindiniai diskusijų vedėjai ir Europos Komisijos atstovės: už demokratiją ir demografiją atsakinga Europos Komisijos pirmininkės pavaduotoja **Dubravka Šuica**, už sveikatą ir maisto saugą atsakinga Komisijos narė **Stella Kyriakides** ir Komunikacijos generalinio direktorato generalinė direktorė **Pia Ahrenkilde Hansen**. Jos pabrėžė piliečių forumo svarbą ir ES vaidmenį kovojant su maisto švaistymu. Pagrindiniai diskusijų vedėjai supažindino

piliečius su pirmosios sesijos ir kitų sesijų darbotvarkėmis. Kūrybiškai susipažinus ir pralaužus ledus, trumpa internetinė apklausa padėjo piliečiams pasigilinti į maisto švaistymo temą. Kad dar geriau parengtų piliečius tolesnėms diskusijoms, Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato Piliečių dialogų skyriaus vadovo pavaduotoja **Gaëtane Ricard-Nihoul** glaustai pristatė ES įstaigas, taip pat sprendimų priėmimo ir teisėkūros procesą. Vėliau Europos Komisijos

Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ skyriaus maisto švaistymo klausimų grupės vadovė **Anne-Laure Gassin** išsamiai pristatė maisto švaistymo temą. Šią temą dar labiau išplėtojo Vengrijos nacionalinės maisto švaistymo prevencijos programos koordinatorė **Gyula Kasza** ir Wageningeno universiteto Tvarių maisto grandinių programos vadovas **Toine Timmermans**, daugiausia dėmesio skirdami klausimams „Kokią problemą reikia išspręsti?“ ir „Ką mes galime padaryti?“. Be to, įvairių

viešojo ir privačiojo sektorių ekspertų ir specialistų grupė (kurią sudarė maisto tiekimo grandinės, mokslinių tyrimų bendruomenės ir NVO atstovai) pristatė įvairius požiūrius, susijusius su maisto švaistymo prevencija. Vykdamas internetinę apklausą piliečiai nuolat teikė klausimus, į kuriuos visą savaitgalį atsakinėjo ŽIC ekspertai. Per pirmąjį forumo posėdį piliečiai iškėlė daugiau kaip 80 klausimų – daug jų buvo susiję ne tik su maisto švaistymu, bet ir apskritai su maisto sistemų veikimu.

2 diena (2022 m. gruodžio 17 d., šeštadienis)

Antrą dieną piliečiai dirbo 12 lygiagrečiai veikusių darbo grupių; jose buvo užtikrintas sinchroninis vertimas žodžiu, o pagalbą teikė patyrę tarpininkai. Grupės savo darbo rezultatus pateikė daugiakalbėse skaičiuoklėse, kurios buvo susietos su kitų grupių išvadomis. Pirmąją šios dienos dalį vyko grupių diskusijos dėl ES vertybių, maisto ir apskritai maisto švaistymo. Vėliau diskusijose daugiausia dėmesio skirta galimiems sprendimams ir idėjoms, kaip sumažinti maisto švaistymą ir nustatyti prioritetus. Kiekviena grupė pasirinko po penkias pagrindines maisto švaistymo mažinimo idėjas ir metodus. Po to piliečių buvo paprašyta susieti kitų

grupių metodus su jų pačių idėjomis ir taip padėti sugrupuoti visus 60 anksčiau pasirinktų idėjų ir požiūrių. Po to kiekvienai grupė buvo pateikta po vieną iš anksčiau nustatytų požiūrių grupių ir jų buvo paprašyta jas trumpai apibūdinti ir aptarti. Šie požiūriai buvo papildyti naujomis idėjomis, o grupės pagrindė kiekvienos požiūrių grupės svarbą. Taip buvo siekiama suteikti piliečiams bendrą atsakomybės jausmą ir leisti visiems prisidėti savo pasiūlymais. Dienos pabaigoje parengtos požiūrių grupės buvo automatiškai išverstos į visas oficialiąsias ES kalbas, kad piliečiams būtų pateikta jų versija jų gimtąja kalba.

3 diena (2022 m. gruodžio 18 d., sekmadienis)

4 pav. Atviro forumo metu piliečiai suskirstė požiūrių grupes pagal joms teikiamą pirmenybę

Trečią dieną plenarinio posėdžio pradžioje požiūrių grupės buvo pateiktos dalyviams jų atitinkamomis kalbomis. Kiekvienos darbo grupės atstovai pristatė šias grupes ir jų pagrindimą. Po to piliečių buvo paprašyta atviraime forume suskirstyti požiūrių grupes pagal svarbą, naudojant 10 plakatų su požiūrių grupėmis ir darbo grupių pateiktais jų pavadinimais. Kiekvienas pilietis galėjo plakatuose pateiktoms savo labiausiai vertinamoms požiūrių grupėms skirti penkis

balus. Po kavos pertraukos surengta klausimų ir atsakymų sesija, kurios tikslas – atsakyti į savaitgalį kilusius atvirus ir pasikartojančius klausimus, taip pat į spontaniškus plenarinės sesijos klausimus. Po to buvo pristatytas požiūrių grupių eiliškumas ir informacija, susijusi su kita sesija. Galutines pastabas pateikė ir atsisveikinimo žodį tarė Europos Komisijos Komunikacijos generalinio direktorato atstovas **Richard Kühnel**.

3 lentelė. 1-osios sesijos darbotvarkė

Penktadienis (gruodžio 16 d.)	PLENARINIS POSĖDIS
14:00–14:15	Europos Komisijos (už sveikatą ir maisto saugą atsakingos Komisijos narės Stellos Kyriakides, generalinės direktorės Pios Ahrenkildės Hansen) ir už demokratiją ir demografiją atsakingos Komisijos pirmininkės pavaduotojos Dubravkos Šuicos sveikinimo kalbos.
14:15–15:30	Kodėl esame čia? Susipažinimas, ES institucijų ir teisės aktų indėlis bei piliečių vaidmuo šiame procese.
15:30–16:00	<i>Kavos pertraukėlė</i>
16:00–18:00	Apie ką kalbame? Įvadas į maisto atliekų ir vertės grandinės diskusiją, moderuojama podiumo diskusija su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais dėl maisto švaistymo mažinimo veiksmų, organizaciniai klausimai.
Šeštadienis (gruodžio 17 d.)	DARBAS DARBO GRUPĖSE
09:00–10:30	Kas jūs esate ir kas jums svarbu? Susipažinimas tarpusavyje, asmeninių vertybių aptarimas, keitimasis informacija apie maisto (švaistymo) įpročius
10:30–11:00	<i>Kavos pertraukėlė</i>
11:00–13:00	Kaip sumažinti maisto švaistymą ir kokie sprendimai atrodo svarbiausi? Įvairių požiūrių ir veiksmų aptarimas, idėjų formavimas, prioritetų nustatymas
13:15–14:15	<i>Pietų pertrauka</i>
14:30–16:00	Kokios kitų grupių idėjos yra panašios į mūsų idėjas? Panašių į kitų darbo grupių požiūrių paieška (susiejimas ir grupavimas)
16:00–16:30	<i>Kavos pertraukėlė</i>
16:30–18:00	Kaip galime pavadinti panašias idėjas ir kodėl jos svarbios mažinant maisto švaistymą? Darbas su požiūrių grupėmis ir jų įvardijimas (kategorijų nustatymas)
Sekmadienis (gruodžio 18 d.)	PLENARINIS POSĖDIS
09:00–10:45	Koks darbo grupių veiklos rezultatas? Požiūrių grupių pristatymas, atviras forumas, požiūrių grupių, kurioms turėtų būti teikiama pirmenybė, nustatymas
10:45–11:15	<i>Kavos pertraukėlė</i>
11:15–13:00	Ką sužinojome šį savaitgalį ir kas bus toliau? Atsakymai į pagrindinius klausimus, požiūrių grupių, kurioms teikiama pirmenybė, pristatymas, perėjimas prie 2-osios sesijos, grįžtamasis atsakas, galutinės pastabos ir Komunikacijos generalinio direktorato atstovo Richardo Kühnelio atsisveikinimas.

10 POŽIŪRIŲ GRUPIŲ

Diskusijų grupė, naudodamasi piliečių žodžiais ir idėjomis, darbo grupių rezultatus suskirstė į 10 grupių. Atviro forumo metu jie buvo suskirstyti pagal prioritetus tokia tvarka:

1. *Vietos ūkininkai ir smulkieji gamintojai: perspektyvus maisto švaistymo problemos sprendimas?*
2. *Žinių skleidimas ir informuotumo didinimas*
3. *„Panaudoti atliekas“: kovos su maisto švaistymu kampanija*
4. *Dalykitės, o ne švaistykite! / Dalijantis galima sutaupyti / Solidarumo sąjunga dėl sąžiningos prieigos prie maisto, kad būtų išvengta švaistymo*
5. *Žymėjimas etiketėmis. Kuo daugiau informacijos, tuo mažiau atliekų*
6. *Patiekalų porcijų dydžiai ir likučių vartojimas*
7. *Iniciatyvos, kurių turi imtis prekybos centrai ir platinimo grandinė, kad būtų teikiamos ataskaitos apie maisto švaistymą ir maisto švaistymo mažinimą*
8. *Informacijos apie maisto švaistymą vertės grandinėje kokybė ir kiekis*
9. *Paskatos mažinti įmonių maisto švaistymą*
10. *Visų susijusių dalyvių gebėjimas daryti įtaką ES maisto politikai*

3.3. 2-OJI SESIJA. PROCESAS IR REZULTATAI

Antroji forumo sesija vyko internetu 2023 m. sausio 20–22 d. Šios sesijos tikslas buvo, kad piliečiai, remdamiesi pirmojoje sesijoje suformuluotais metodais, parengtų pirmąsias konkrečias idėjas piliečių rekomendacijoms, kaip sumažinti maisto švaistymą. Po kartotinio tarpusavio vertinimo proceso piliečiai iš 12 darbo grupių peržiūrėjo vieni kitų atliktą darbą ir juo remdamiesi pateikė 24 maisto švaistymo mažinimo idėjas. Šios idėjos buvo pagrindas, kuriuo remiantis per trečiąją (paskutinę) sesiją buvo parengtos galutinės forumo rekomendacijos.

Siekdamas susisteminti sesijos darbą, per pirmąją sesiją surinktus metodus žinių komitetas suskirstė į tris teminius blokus (taip pat žr. toliau pateikiamą paveikslėlį):

- I teminis blokas: „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: nuo ūkio iki stalo“;
- II teminis blokas: „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“;
- III teminis blokas: „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“.

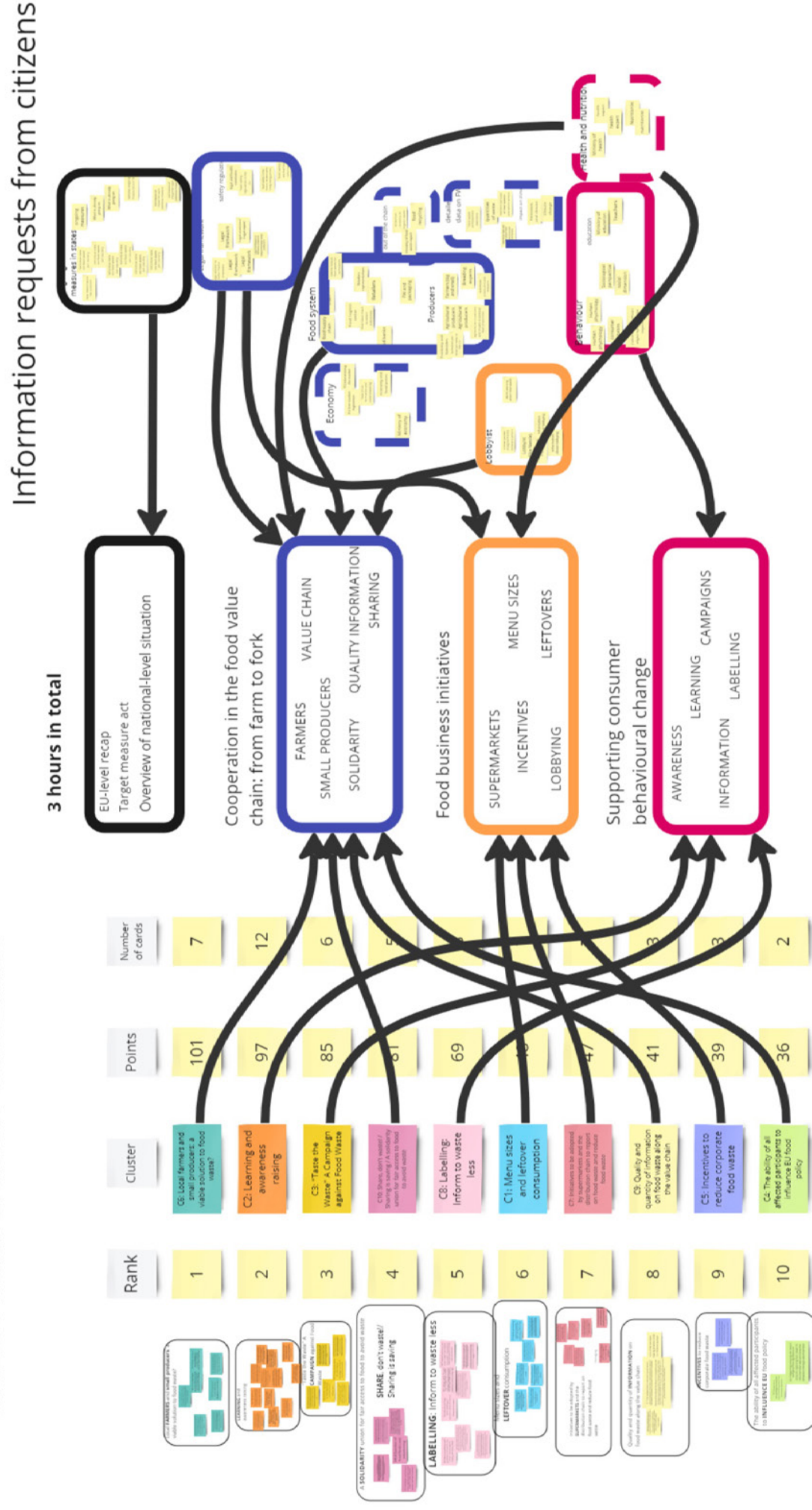
1 diena (2023 m. sausio 20 d., penktadienis)

Pirmą dieną piliečius pasveikino pagrindiniai diskusijų vedėjai, kurie paragino dalyvius dalytis savo patirtimi, susijusia su jų požiūriais į maisto švaistymą ir elgseną po 1-osios sesijos (vykdant interaktyvias apklausas). Po to pagrindiniai diskusijų vedėjai trumpai supažindino piliečius su 2-osios sesijos darbotvarke, o vėliau suteikė žodį ekspertams, kurie bendrai pristatė ES ir valstybių narių veiksmus, kuriais siekiama užkirsti kelią maisto švaistymui ir jį mažinti. Pirmiausia, **Anne-Laure Gassin** (SANTE GD) pateikė piliečiams naujausią

informaciją apie ES veiksmų plano dėl maisto švaistymo padėtį. **Toine Timmermans** (Vageningeno universitetas ir tyrimų centras) pristatė kovos su maisto švaistymu nacionaliniu lygmeniu metodus ir viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės svarbą. Tada trijų moderuojamų forumo diskusijų metu (kiekvienam teminiam blokui buvo skirta po vieną diskusiją) konkretesnių pastabų pateikė ekspertai ir specialistai.

5 pav. Kaip Žinių komitetas tarp 1-osios ir 2-osios sesijų 12 grupių diskusijų rezultatus suskirstė į tris teminius blokus (informacija pateikiama tik anglų kalba).

Citizen deliberation outcomes

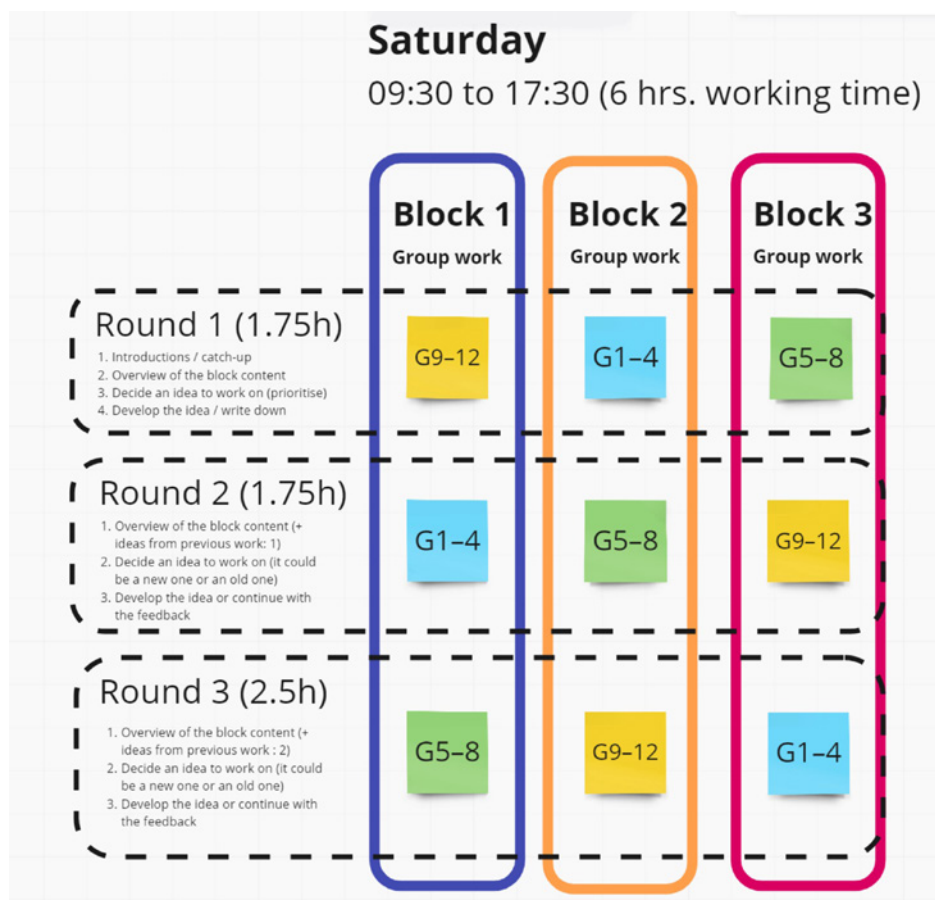

2 diena (2023 m. sausio 21 d., šeštadienis)

Antrą dieną piliečiai pasidalijo į 12 lygiagrečiai dirbusių darbo grupių, kuriose pagalbą teikė patyrę tarpininkai ir buvo užtikrinamas vertimas žodžiu. Pirmąją dienos dalį kiekvienas teminis blokas buvo paskirtas keturioms darbo grupėms, kurių buvo paprašyta, remiantis to bloko turiniu, suformuluoti idėją. Tarpininkai tą (-as) idėją (-as) įtraukė į daugiakalbes skaičiuokles, kurios buvo susijusios su kitų grupių turiniu. Antruoju etapu šios grupės buvo priskirtos kitam teminiam blokui. Jų buvo paprašyta pateikti grįžtamąjį atsaką apie kitos

grupės suformuluotą idėją ir pasiūlyti savo idėjas, susijusias su bloko temomis. Trečiąją tos dienos dalį grupės perėjo prie paskutinio savo teminio bloko, kuriame joms buvo pateiktos dar dvi anksčiau suformuluotos idėjos, dėl kurių jos galėjo pateikti pastabas. Be to, jos galėjo pasirinkti, ar parengti naują idėją, ar pateikti papildomą grįžtamąjį atsaką dėl antruoju etapu jau suformuluotų idėjų. Piliečiai galėjo visą dieną teikti klausimus, į kuriuos visą savaitgalį atsakinėjo ŽIC ekspertai.

6 pav. Antrą dieną 12 darbo grupių nagrinėjo visus tris teminius blokus (informacija pateikiama tik anglų kalba).

3 diena (2023 m. sausio 22 d., sekmadienis)

Trečią dieną dalyviai vėl susirinko į savo darbo grupes ketvirtajam ir paskutiniam grupinių svarstymų etapui. Kiekvienai darbo grupei buvo priskirtos dvi arba trys idėjos iš vieno teminio bloko ir ji integravo iš kitų grupių gautą grįžtamąjį atsaką dėl šių idėjų. Tuomet grupių buvo paprašyta apibendrinti joms priskirtas idėjas. Po to kiekviena darbo grupė paskyrė pilietį, kuris virtualaus plenarinio posėdžio metu pristatytų apibendrintas

grupės idėjas, skirtas rekomendacijoms parengti, ir atsakė į papildomus diskusijų vedėjų klausimus. Galiausiai pagrindiniai diskusijų vedėjai paprašė piliečių pateikti grįžtamąjį atsaką dėl antrosios forumo sesijos ir apžvelgė trečiąją sesiją.

Darbo grupės parengė 24 skirtingas idėjas, kurios vėliau trečiojoje ir paskutinėje komisijos sesijose bus pakeistos galutinėmis rekomendacijomis.

4 lentelė. 2-osios sesijos darbotvarkė

Penktadienis (sausio 20 d.)	PLENARINIS POSĖDIS		
14:30–15:00	Sveikinimo žodis ir darbotvarkės pristatymas		
15:00–15:30	Pranešimai universaliosios maisto temai		
15:30–15:40	<i>Pertrauka</i>		
15:40–16:35	Moderuojama forumo diskusija I teminio bloko klausimais: „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: nuo ūkio iki stalo“		
16:35–16:45	<i>Pertrauka</i>		
16:45–17:40	Moderuojama forumo diskusija II teminio bloko klausimais: „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“		
17:40–17:50	<i>Pertrauka</i>		
17:50–18:45	Moderuojama forumo diskusija III teminio bloko klausimais: „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“		
18:45–19:00	Kitų dienų darbotvarkės apžvalga		
Šeštadienis (sausio 21 d.)	DARBAS DARBO GRUPĖSE		
09:30–11:15	1 etapas. Idėjų rekomendacijoms plėtojimas		
	1–4 darbo grupės: II teminis blokas	5–8 darbo grupės: III teminis blokas	9–12 darbo grupės: I teminis blokas
11:15–11:30	<i>Pertrauka</i>		
11:30–13:15	2 etapas. Grįžtamasis atsakas apie idėjas ir idėjų rekomendacijoms plėtojimas		
	1–4 darbo grupės: I teminis blokas	5–8 darbo grupės: II teminis blokas	9–12 darbo grupės: III teminis blokas
13:15–14:45	<i>Pietų pertrauka</i>		
14:45–16:00	3 etapo 1 dalis. Grįžtamasis atsakas apie idėjas ir idėjų rekomendacijoms plėtojimas		
	1–4 darbo grupės: III teminis blokas	5–8 darbo grupės: I teminis blokas	9–12 darbo grupės: II teminis blokas
16:00–16:15	<i>Pertrauka</i>		
16:15–17:30	3 etapo 2 dalis. Grįžtamasis atsakas apie idėjas ir idėjų rekomendacijoms plėtojimas		
	1–4 darbo grupės: III teminis blokas	5–8 darbo grupės: I teminis blokas	9–12 darbo grupės: II teminis blokas
Sekmadienis (sausio 22 d.)	ĮVAIRIOS VIETOS		
09:30–11:30	Darbas darbo grupėse		
	4 etapas. Idėjų rekomendacijoms apibendrinimas		
11:30–12:00	1–4 darbo grupės: II teminis blokas	5–8 darbo grupės: III teminis blokas	9–12 darbo grupės: I teminis blokas
	<i>Pertrauka</i>		
12:00–14:00	Plenarinis posėdis Idėjų pristatymas ir perėjimas į 3-iąją sesiją		

3.4. 3-IOJI SESIJA. PROCESAS IR REZULTATAI

Per 2023 m. vasario 10–12 d. vykusią trečiąją sesiją piliečiai baigė rengti savo rekomendacijas. Per asmeninį susitikimą Briuselyje jie 12-oje darbo grupių aptarė ekspertų ir įvairių sričių specialistų pateiktą grįžtamąjį

atsaką ir pastabas ir baigė rengti rekomendacijas. Per galutinio balsavimo procedūrą kiekvienas pilietis išreiškė savo pritarimą arba nepritaramą kiekvienai rekomendacijai.

1 diena (2023 m. vasario 10 d., penktadienis)

7 pav. Piliečiai diskutuoja plenarinio posėdžio metu

Pirma baigiamosios sesijos diena buvo skirta grįžtamajam atsakui apie 2-osios sesijos metu parengtas rekomendacijų idėjas gauti ir aptarti. Per plenarinį posėdį įvairių sričių pranešėjai ekspertai (žr. 2.5 skyriuje pateiktą sąrašą) pateikė bendrų pastabų ir įžvalgų dėl piliečių pasiūlytų idėjų. Remdamiesi konkrečia savo patirtimi, jie atkreipė dėmesį į sritis, kuriose, jų nuomone, esama spragų arba tam tikrų galimybių tobulinti piliečių idėjas siekiant padidinti

galimą jų indėlį maisto švaistymo prevencijos srityje. Paskui piliečiai trijuose vienu metu vykusiuose plenariniuose posėdžiuose, kurių kiekvienas buvo skirtas konkrečiam teminiam blokui, galėjo su ekspertais aptarti, kaip toliau plėtoti pateiktas idėjas. Šių posėdžių metu kiekviena iš keturių darbo grupių, kurias sudarė iki 50 piliečių, susitiko su trimis ekspertais (žr. 2.5 skyriuje pateiktus sąrašus) ir pasikeitė nuomonėmis apie tai, kaip toliau plėtoti savo idėjas.

2 diena (2023 m. vasario 11 d., šeštadienis)

Remdamiesi pradinėmis idėjomis, per plenarinius posėdžius gauta informacija ir grįžtamuoju atsaku, taip pat vėlesnėmis diskusijomis, piliečiai vėl susibūrė į 12 darbo grupių, kad suformuluotų, sukonkretintų ir baigtų rengti savo rekomendacijas. Šio proceso metu jie nustatė pagrindinius klausimus ir trūkstamą informaciją, trukdančią parengti išsamias, bet tikslas

rekomendacijas. Siekdami atsakyti į šiuos klausimus ir padėti surasti išeitį iš galimų aklaivių, keletas ekspertų ir Žinių ir informacijos centro narių trumpam prisijungė prie diskusijų, kad prieš piliečiams baigiant rengti savo rekomendacijas būtų greitai pasikeista nuomonėmis. Surasti bendrą sutarimą rengiant rekomendacijas piliečiams padėjo patyrę tarpininkai.

3 diena (2023 m. vasario 12 d., sekmadienis)

8 pav. Naudodami balsavimo biuletenius, piliečiai balsavo dėl visų rekomendacijų

Paskutinę baigiamosios plenarinės sesijos dieną 12-os darbo grupių pranešėjai visam piliečių forumui pristatė savo rekomendacijas. Pristačius visas su teminiais blokais susijusias rekomendacijas, piliečių buvo paprašyta konfidencialiai, naudojant balsavimo biuletenius balsuoti „už“ arba „prieš“. Buvo galima ir nedalyvauti balsavime. Buvo siekiama patikrinti, kiek visas forumas sutarė dėl rekomendacijų ir tai, kaip tvirtai

jos buvo remiamos (tikslūs balsavimo rezultatai pateikiami toliau lentelėje). Galiausiai forumo sesija buvo užbaigta padėkos žodį tarus už demokratiją ir demografiją atsakingo Europos Komisijos pirmininko pavaduotojo kabineto vadovui **Colinui Sciclunai**, SANTE GD generalinei direktorei **Sandrai Gallinai** ir COMM GD generalinei direktorei **Piai Ahrenkildei Hansen**.

5 lentelė. 3-iosios sesijos darbotvarkė

Penktadienis (vasario 10 d.)	PLENARINIS POSĖDIS		
14:00–14:30	Sveikinimo žodis ir darbotvarkės pristatymas		
14:30–15:30	Keitimasis nuomonėmis bendrosiomis temomis ir rekomendacijų tikslo aptarimas		
15:30–16:00	<i>Kavos pertraukėlė</i>		
16:00–18:00	Darbas trijuose susirinkimuose		
	1–4 darbo grupės: II teminis blokas „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“	5–8 darbo grupės: III teminis blokas „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“	9–12 darbo grupės: I teminis blokas „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: nuo ūkio iki stalo“
Šeštadienis (vasario 11 d.)	DARBAS DARBO GRUPĖSE		
09:00–10:30	1 idėjos svarstymas ir 1 rekomendacijos rengimas		
10:30–11:00	<i>Kavos pertraukėlė</i>		
11:00–12:30	2 idėjos svarstymas ir 2 rekomendacijos rengimas		
12:30–14:00	<i>Pietų pertrauka</i>		
14:00–15:30	Ekspertų pastabos dėl 1 ir 2 rekomendacijų projektų		
15:30–16:00	<i>Kavos pertraukėlė</i>		
16:00–17:30	Baigiamos rengti 1 ir 2 rekomendacijos		
Sekmadienis (vasario 12 d.)	PLENARINIS POSĖDIS		
09:00–09:15	Sveikinimo žodis vėl susirinkus į posėdį		
09:15–09:50	Rekomendacijų, susijusių su I teminiu bloku, pristatymas ir balsavimas		
09:50–10:25	Rekomendacijų, susijusių su II teminiu bloku, pristatymas ir balsavimas		
10:25–11:00	Rekomendacijų, susijusių su III teminiu bloku, pristatymas ir balsavimas		
11:00–11:30	<i>Kavos pertraukėlė</i>		
11:30–11:45	Bendra nuotrauka		
11:45–12:15	Rezultatų pristatymas		
12:15–12:45	Iškilmingos akimirkos ir oficialios ES institucijų atstovų kalbos		
12:45–13:00	Atsisveikinimas		

Sesijos rezultatai – 23 rekomendacijos, dėl kurių per paskutinę dieną vykusį galutinį balsavimą pritarta nevienodai. Toliau lentelėje pateikiamos rekomendacijos, surūšiuotos pagal jų pristatymo

plenariniame posėdyje tvarką. Išsamios rekomendacijos, įskaitant jų pavadinimus, pagrindinį tekstą, pagrindimą ir išsamesnę informaciją, pateikiamos priede.

6 lentelė. Rekomendacijos

Nr.	REKOMENDACIJOS PAVADINIMAS	Pritarė	Prieš	Susilaikė
1	Kuo arčiau ūkininko, tuo labiau patenkintas vartotojas: mažiau švaistymo, daugiau tvarumo	120	15	5
2	Namų skoniai: viešojo ir privačiojo parama vietos ūkininkavimui siekiant mažinti maisto švaistymą	119	9	12
3	Dalykitės, o ne švaistykite!	93	31	16
4	Dalijimasis duomenimis ir geriausia patirtimi visoje Europoje	97	27	16
5	Duomenų rinkimas visoje maisto tiekimo grandinėje	101	28	11
6	Piliečių nuomonė yra svarbi: piliečių dalyvavimas įgyvendinant Europos maisto politiką	91	37	12
7	Ką tik nuskinda: sezoninio maisto vertė	103	26	11
8	Visos ES masto maisto produktų mainų tinklas	84	41	14
9	Planuojamas pirkimas ir persikirstymas	85	38	16
10	Restoranų iniciatyva „Mėgautis nešvaistant“	113	17	9
11	Visos atliekos turi svorį	73	48	18
12	Privaloma ataskaitų teikimo sistema skaidrumui užtikrinti, pagal kurią skiriamos nuobaudos ir atlygis	68	56	15
13	ES teisės aktai dėl neparduotų maisto produktų sunaikinimo. Valstybių narių tarpusavio mokymosi metodas	109	20	10
14	Skaidrumas maisto švaistymo srityje. Matomumas ir veiksmai	102	22	15
15	Pakavimo inovacijos ir pakuočių naudojimas tik tuomet, kai to reikia	116	18	5
16	Maisto atliekų apibrėžties išplėtimas siekiant išsaugoti nenuimtą derlių	110	19	10
17	Prioritetinis suaugusiųjų skatinimas imtis veiksmų maisto švaistymo srityje	113	20	6
18	Informuotumo apie mitybą ir tvarų maistą didinimas pradinėse ir vidurinėse mokyklose	123	9	7
19	Dalijimosi maistu taikomųjų programų ir platformų, kuriose palaikomi vartotojų tarpusavio ryšiai, skatinimas ir rėmimas	97	25	17
20	Taupykite maistą, taupykite pinigus: keturis savaitgalius per metus bendradarbiaujant su mažmeninės prekybos maisto produktais įmonėmis vykdoma Europos kovos su maisto švaistymu kampanija	98	31	10
21	„Sustabdykime maisto švaistymą“. Mokyklose rengiama informuotumo apie maisto švaistymą didinimo savaitė	116	16	7
22	Vartotojų aprūpinimas priemonėmis, kad jie suvoktų savo veiksmų poveikį maisto švaistymui ir galėtų nepriklausomai priimti susijusius sprendimus, taip pat suprastų, kaip perdirbti, išsaugoti ir pakartotinai naudoti produktus prieš pasibaigiant jų galiojimo terminui ir po to („tinka vartoti iki“ yra maisto produkto saugos data, po kurios jis neturėtų būti vartojamas; „geriausias iki“ reiškia datą, iki kurios produktas išlaiko optimalią kokybę)	108	26	5
23	Standartizuotos praktikos įgyvendinimas mažmeninės prekybos lygmeniu skatinant vartotojus įsigyti besibaigiančio galiojimo produktus	109	18	12

Grįžtamojo atsako apklausoje piliečiai pasidalijo atsiliepimais apie savo patirtį Europos piliečių forume. Anksčiau dalyvavimo procese buvo dalyvavę tik 4 proc. piliečių. Jų nuomone, forumas buvo sėkmingas. 83 proc. piliečių manė, kad forumas visiškai (34 proc.) arba iš dalies (49 proc.) atstovavo visai visuomenei, nors kai kurie žmonės pastebėjo, kad kai kurios nepalankioje padėtyje esančios grupės

nebuvo įtrauktos. Kai buvo paprašyta įvertinti bendrą patirtį, 97 proc. dalyvių nurodė, kad jie buvo arba visiškai patenkinti (66 proc.), arba iš dalies patenkinti (31 proc.) piliečių forumu. Panašiai didelė dalis piliečių nurodė, kad jų žinios apie maisto švaistymą padidėjo (96 proc.), kad pasikeitė jų nuomonė apie maisto švaistymą (77 proc.) ir kad jų požiūris į Europos Sąjungą tapo palankesnis (64 proc.).

„Buvo nuostabu bendradarbiauti su žmonėmis iš visos ES ir matyti, kad didžioji dauguma buvo suinteresuoti ir bandė rasti tinkamą būdą pagerinti maisto švaistymo padėtį.“

Lucie (40 m.), Čekija

4. Tolesni veiksmi

Europos piliečių forumas maisto švaistymo klausimais buvo pirmasis tokio pobūdžio forumas. Tai buvo pirmoji vykdomosios institucijos surengta tarptautinė piliečių asamblėja, susijusi su konkrečiu politikos pasiūlymu.

23-jose piliečių pateiktose rekomendacijose laikomasi **plataus sisteminio požiūrio** ir sprendžiami apskritai su maisto sistemų veikimu susiję maisto švaistymo prevencijos klausimai. Piliečių rekomendacijose maisto švaistymo mažinimas apskritai siejamas su sąžininga ir teisinga maisto tiekimo grandine, kurioje užtikrinamas solidarumas (pvz., atsižvelgiant į maisto tiekimo grandinės dalyvių galios pusiausvyrą ir sprendžiant nesąžiningos prekybos praktikos, dėl kurios gali būti švaistomas maistas, problemą, remiant vietos gamintojus ir kt.). Atsižvelgiant į didėjančias aprūpinimo maistu problemas, rekomenduojami mechanizmai, kuriais būtų galima palengvinti maisto pertekliaus perskirstymą tiems, kuriems jo reikia, ir raginama išplėsti maisto švaistymo apibrėžtį, kad ji apimtų ir nenuimtą derlių ir būtų skatinamas likusių pasėlių surinkimas. Nuo pat pradžių piliečiai daugiausia dėmesio skyrė poreikiui įtraukti visus subjektus ir stiprinti bendradarbiavimą visoje maisto tiekimo grandinėje. Šis **holistinis požiūris** taip pat atspindimas trijose piliečių rekomendacijose aptartose temose: 1) „Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: „nuo ūkio iki stalo“; 2) „Maisto tvarkymo įmonių iniciatyvos“ ir 3) „Vartotojų elgesio pokyčių skatinimas“.

Rekomendacijose dar kartą patvirtinama, kad reikia taikyti **įrodymais grindžiamą požiūrį**, kuris padėtų visiems subjektams veiksmingai užkirsti kelią maisto švaistymui, ir pabrėžiama stebėsenos svarba. Jose taip pat pripažįstama, kad ES turi nustatyti **visa apimančią tikslą** sumažinti maisto švaistymą, o valstybės narės imasi priemonių užtikrinti, kad šis tikslas būtų pasiektas. **Švietimo vaidmuo** maisto, visų pirma maisto švaistymo, srityse yra svarbus, nes dėl jo piliečiai pritarė labiausiai. Taip valstybėms narėms siunčiama aiški žinia, kad svarbu įtraukti švietimą maisto

klausimais į mokyklų programas, taip siekiant padėti geriau suprasti ir vertinti maistą nuo ankstyvo amžiaus.

Kai kurios rekomendacijos atspindi Europos Komisijos kartu su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais **vykdomą darbą** kovojant su maisto švaistymu visoje ES. Pavyzdžiui, Komisija jau bendradarbiauja su atitinkamais subjektais, su kuriais 2016 m. sukurtoje ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformoje ⁽⁶⁾ dalijamasi geriausios praktikos maisto švaistymo prevencijos srityje pavyzdžiais, o maisto įmonės raginamos priimti įsipareigojimus pagal 2021 m. suinteresuotųjų šalių priimtą ES atsakingos maisto verslo ir rinkodaros praktikos elgesio kodeksą ⁽⁷⁾. Vartotojų maisto švaistymo problemos sprendimas yra svarbi Komisijos darbo dalis, nepriklausomai nuo to, ar šis klausimas sprendžiamas įgyvendinant specialius projektus (pvz., Europos vartotojų maisto švaistymo forumas paskelbė geriausios praktikos pavyzdžių rinkinį ⁽⁸⁾, apimančią sprendimus, priemones ir rekomendacijas, kaip sumažinti vartotojų maisto švaistymo mastą), mokslinius tyrimus ir inovacijas ⁽⁹⁾ arba dotacijas ⁽¹⁰⁾, skirtas padėti suinteresuotiesiems subjektams imtis veiksmų. ES gairės, kuriomis siekiama palengvinti maisto produktų dovanojimą ⁽¹¹⁾, gali padėti valstybėms narėms įgyvendinti ES piliečių pasiūlytus suderintus metodus.

Be to, rekomendacijose nurodyti **klausimai, kuriuos reikėtų toliau svarstyti**, pavyzdžiui, draudimas naikinti saugius perteklinius maisto produktus. Nors šis principas jau yra įtrauktas į švaistymo hierarchiją (kuri įtvirtinta Europos atliekų teisės aktuose ⁽¹²⁾), jis galėtų būti toliau svarstomas Komisijai kuriant tvarias maisto sistemas, siekiant užtikrinti, kad daugiau pagaminamo maisto būtų skiriama žmonėms vartoti. Be to, rekomendacijose taip pat **atskleidžiamos kai kurios galimų būsimų** Komisijos, valstybių narių ir kitų subjektų **veiksmų sritys**, kaip antai, poreikis gerinti informavimo veiklą ir bendradarbiavimą su piliečiais

⁽⁶⁾ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_en

⁽⁷⁾ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_en

⁽⁸⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133004>

⁽⁹⁾ Žr., pavyzdžiui, projektą CHORIZO (*Changing practices and habits through open, responsible, and social innovation towards zero food waste*) (<https://chorizoproject.eu/>).

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu-food-loss-waste-prevention-hub/new/show/4956

⁽¹¹⁾ Komisijos pranešimas – ES maisto dovanojimo gairės (OL C 361, 2017 10 25, p. 1) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52017XC1025%2801%29>).

⁽¹²⁾ 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/851, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/98/EB dėl atliekų (OL L 150, 2018 6 14, p. 109) (<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/851/oj?locale=lt>).

visoje ES: pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Tarptautinė informuotumo apie maisto nuostolius ir švaistymą didinimo diena ⁽¹³⁾ nėra gerai žinoma; kai kurie piliečiai apie maisto švaistymo problemą sužinojo tik po to, kai buvo pakviesti dalyvauti forume; nepakankamas informuotumas apie vykdomą darbą atitinkamose piliečių valstybėse narėse ir kt. Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, siekdama toliau didinti informuotumą ir remti elgsenos pokyčius maisto švaistymo srityje.

Kalbant apie Europos Komisijos politikos formavimą, **piliečių forumo rezultatai padės vykdyti visa apimančią Komisijos darbą maisto švaistymo srityje ir padės valstybėms narėms siekti būsimų tikslų.** Šiomis rekomendacijomis papildomas poveikio vertinimas ir viešos konsultacijos, kurias Komisija surengė siekdama padėti nustatyti ES maisto švaistymo mažinimo tikslus, ir į jas buvo atsižvelgta rengiant pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kurį Komisija priėmė 2023 m. liepos 5 d.

Atlikdama tikslinę Atliekų pagrindų direktyvos ⁽¹⁴⁾, peržiūrą, Komisija pasiūlė nustatyti maisto švaistymo mažinimo tikslus, kuriuos valstybės narės turi pasiekti iki 2030 m., kad būtų paspartintas ES indėlis siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų. Kartu su pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto taip pat paskelbta trumpesnė piliečių atlikto darbo ataskaita ⁽¹⁵⁾. Dabar piliečių forumo sėkmė priklausys nuo to, koku mastu valstybės narės galės apsvarstyti piliečių rekomendacijas ir prireikus ir kai tinkama jas paversti konkrečiomis politikos priemonėmis ir veiksmais.

Piliečių forumo rekomendacijomis taip pat bus dalijamasi su ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma, kurioje suburiamos valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai, kad savo maisto švaistymo prevencijos programose galėtų atsižvelgti į šias rekomendacijas. Piliečiai bus informuojami apie svarbiausius pokyčius ES maisto švaistymo prevencijos srityje, pavyzdžiui, apie pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto priėmimą.

⁽¹³⁾ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/international-day-awareness-food-loss-and-waste_lt

⁽¹⁴⁾ Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/98/EB dėl atliekų, COM(2023) 420 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52023PC0420>).

⁽¹⁵⁾ https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-07/fw_eu-actions_ia_report-2023_annex-016.pdf

Priedas. Išsamios rekomendacijos

I TEMINIS BLOKAS „BENDRADARBIAVIMAS MAISTO VERTĖS GRANDINĖJE: NUO ŪKIO IKI STALO“

1 REKOMENDACIJA

Kuo arčiau ūkininko, tuo labiau patenkintas vartotojas: mažiau švaistymo, daugiau tvarumo

Rekomenduojame ES toliau įgyvendinti politiką ir iniciatyvas, kuriomis būtų remiami smulkieji gamintojai šiems prekiaujant su mažmenininkais ir prekybos centrais. Palaikant šiuos prekybos santykius stambūs mažmenininkai ir (arba) perdirbėjai turi aiškų galios pranašumą ir dažnai vykdo prekybą savo naudai, o dėl to kartais švaistomas maistas.

Itin daug dėmesio reikia skirti šiems trimis aspektams:

- 1) ES ir jos valstybės narės turėtų skatinti mažmenininkus ir prekybos centrus visada įsigyti produktus iš arčiausiai veiklą vykdančio gamintojo. Be to, jos turėtų išnagrinėti ir numatyti paskatas, kuriomis mažmenininkai būtų skatinami laikytis šių rekomendacijų;
- 2) ES turi stebėti ir sekti, kaip laikomasi 2019 m. nustatyto draudimo atšaukti užsakymus paskutinę minutę, ir būti pasirengusi imtis veiksmų, jeigu jo nepaisoma;
- 3) ES turi toliau plėtoti estetiškai nepatrauklių ir (arba) netaisyklingos formos maisto produktų populiarinimo politiką ir toliau nagrinėti tokių produktų atsisakymo pasekmes maisto švaistymo srityje.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Smulkiųjų gamintojų ir jų produkcijos pardavimo netoli gamybos vietos rėmimas suteikia daug galimybių įvairiais būdais mažinti maisto švaistymą tiek vertės grandinėje, tiek namų ūkių lygmeniu:

- jei maisto produktai vežami ilgais atstumais, o prekybos centrai stengiasi išlaikyti ekonominę efektyvumą didindami prekybos apimtį, greičiausiai nepavyks išvengti maisto švaistymo;
- vietos gamintojai gali lengviau prisitaikyti ir greičiau reaguoti į paklausos pokyčius, o tai gali padėti sumažinti iššvaistomo maisto kiekį;
- netoliese įsikūrusių gamintojų parduodami maisto produktai dažnai būna kokybiškesni ir galioja ilgiau, todėl namų ūkiuose gali būti išmetama mažiau maisto;
- būtų galima užkirsti kelią šiuo metu stebimam reiškiniui, kai maisto produktai išmetami dėl to, kad yra netaisyklingos formos;
- jei būtų nustatytos išsamesnės taisyklės ir sistemos, kuriomis remiami smulkieji gamintojai, būtų galima išvengti maisto švaistymo dėl paskutinę minutę atšauktų užsakymų.

Papildomos pastabos

Teigiamas poveikis apsirūpinimui maistu ir sveikatai.

Pabrėžiama, kad svarbu šią rekomendaciją derinti su kitomis iniciatyvomis, skirtomis vartotojų įpročiams formuoti, visuomenės sąmoningumui didinti ir švietimui skatinti, siekiant stiprinti suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą ir gerinti bendrą supratimą apie maisto švaistymą ir jo ryšį su maisto gamyba vietos lygmeniu.

Sunkumai:

- ši rekomendacija gali prieštarauti ES laisvosios prekybos ir laisvosios rinkos principui, todėl jai gali nepritarti didelės korporacijos ir (arba) mažmenininkai bei lobistų grupės.
- Plėtojant šią rekomendaciją svarbu apsispręsti ir aptarti, kas priskiriama sąvokoms „vietos gamyba“ ir „trumpa tiekimo grandinė“, nes ES lygmeniu nėra bendrų šių sąvokų apibrėžčių.
- Daugiausia dėmesio skiriant maisto produktams iš trumpos maisto grandinės, dėl produktų sezoniškumo ir vartotojų paklausos pasiūla gali būti ribota.

2 REKOMENDACIJA

Namų skoniai: viešojo ir privačiojo parama vietos ūkininkavimui siekiant mažinti maisto švaistymą

Rekomenduojame vietos ir regionų valdžios institucijoms remti vietos ūkininkus pateikiant praktinių sprendimų ir iniciatyvų, kaip būtų galima mažinti maisto švaistymą. Tikslas – skatinti suinteresuotuosius subjektus glaudžiau bendradarbiauti siekiant įgyvendinti šias iniciatyvas, taip sukuriant tvarią maisto sistemą, kuri būtų naudinga ir ūkininkams, ir vartotojams.

Vietos valdžios institucijoms siūloma imtis keleto iniciatyvų:

- 1) smulkiesiems ūkininkams nustatyti mokesčių lengvatas ir jiems teikti subsidijas;
- 2) padėti vietos ūkininkams surasti naujas rinkas, kuriose jie būtų apsaugoti nuo nesąžiningų galios santykių su mažmenininkais, pavyzdžiui, prekybai paskiriant viešąsias erdves;
- 3) kartu su vertės grandinės suinteresuotaisiais subjektais populiarinti įtraukius kovos su maisto švaistymu procesus ir iniciatyvas, pavyzdžiui, mieste skatinant naudotis maisto švaistymo prevencijai skirtomis mobiliosiomis programėlėmis;
- 4) remti asociacijas ir kitus subjektus, padedančius vietos ūkininkams spręsti su maisto švaistymu susijusius klausimus, pavyzdžiui, maisto bankus.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Smulkiųjų gamintojų ir jų produkcijos pardavimo netoli gamybos vietos rėmimas suteikia daug galimybių įvairiais būdais mažinti maisto švaistymą tiek vertės grandinėje, tiek namų ūkių lygmeniu:

- jei maisto produktai vežami ilgais atstumais, o prekybos centrai stengiasi išlaikyti ekonominę efektyvumą didindami prekybos apimtį, greičiausiai nepavyks išvengti maisto švaistymo;
- vietos gamintojai gali greičiau reaguoti į paklausos pokyčius ir lengviau prisitaikyti prie permainų, o tai gali padėti sumažinti maisto švaistymą;
- vietos gamintojų maisto produktai dažnai būna kokybiškesni ir galioja ilgiau, o tai reiškia, kad, sutrumpinus vertės grandinę, tiek vežant maisto produktus, tiek namų ūkiuose būtų iššvaistoma mažiau maisto.

Papildomos pastabos

Pabrėžiama, kad svarbu šią rekomendaciją derinti su kitomis iniciatyvomis, skirtomis vartotojų įpročiams formuoti, visuomenės sąmoningumui didinti ir švietimui skatinti, siekiant stiprinti suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą ir gerinti bendrą supratimą apie maisto švaistymą ir jo ryšį su maisto gamyba vietos lygmeniu.

Pagrindinės problemos

- Rekomendacija apima daug aspektų ir yra sudėtinga. Daugeliui siūlomų iniciatyvų išanalizuoti ir įgyvendinti prireiks laiko, be to, reikalingos patikimos stebėsenos sistemos.
- Rekomendacija gali prieštarauti ES laisvosios prekybos ir laisvosios rinkos principui, todėl gali būti sudėtinga užsitikrinti paramą šiai iniciatyvai ir įvairių suinteresuotųjų subjektų pritarimą jai.

3 REKOMENDACIJA

Dalykitės, o ne švaistykite!

Rekomenduojame, kad vyriausybės pagal visoje Europoje bendrą struktūrinę programą iš esmės finansiškai remtų maisto bankus ir apskritai maisto produktų perskirstytojus, kad jų veikla nebūtų pirmiausia finansuojama privačių subjektų lėšomis (tačiau finansavimas neturėtų siekti 100 proc., kad ši veikla netaptų verslu). Taip pat rekomenduojame sukurti platformą, kurioje būtų susietos įvairios esamos mobiliosios programėlės, kuriomis palaikomi mažmenininkų ir maisto bankų tarpusavio ryšiai. Tokia platforma turėtų būti patogi naudoti, veiksminga ir valdoma centralizuotai. Taip pat rekomenduojame, kad iš mažmenininkų gauti (paaukoti arba už mažesnę kainą parduoti) ir perskirstyti maisto produktai maisto bankams būtų perduodami laiku ir geros būklės, pageidautina likus 3–5 dienoms iki jų tinkamumo vartoti termino pabaigos (o ne likus 48 valandoms, kaip siūloma pagal dabartines rekomendacijas). Mažmenininkai galėtų būti skatinami vadovautis tokia praktika jiems taikant mokesčių atskaitą, kuri būtų proporcingai mažinama artėjant perskirstytų produktų galiojimo pabaigos datai. Kad galėtų pasinaudoti šia atskaita, mažmenininkai turėtų paaukoti tam tikrą minimalų kiekį maisto produktų.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Dabartinėje sistemoje neįmanoma visiškai išvengti maisto švaistymo, todėl turėtume bent jau stengtis išsaugoti išmetamą maistą. Šiomis aplinkybėmis turėtume pasinaudoti visomis jau turimomis priemonėmis (maisto bankais, taikomosiomis programomis, atitinkamomis asociacijomis, iniciatyvomis ir kt.).

Papildomos pastabos

Vienas iš iššūkių – kaip sustiprinti maisto bankų pajėgumus, nepaverčiant jų verslo įmonėmis (nes labiau norime spręsti maisto švaistymo problemą pirminės grandies lygmeniu).

4 REKOMENDACIJA

Dalijimasis duomenimis ir geriausia patirtimi visoje Europoje

Rekomenduojame, kad kiekvienos šalies valdžios institucijos Europos Komisijos kovos su maisto švaistymu platformoje (ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformoje) teiktų savo duomenis ir geriausios patirties pavyzdžius, susijusius su veiksmais, skirtais visiems maisto švaistymo grandinės etapams: pradedant gamintojais ir baigiant vartotojais. Paskui šią informaciją turėtų tvarkyti ir analizuoti specialus ES mokslininkų komitetas, siekiantis populiarinti gerą patirtį ir užtikrinti jos prieinamumą. Duomenys apie gerą patirtį turėtų būti suskirstyti į kategorijas pagal gamybos ir vartojimo rūšis. Be to, norime populiarinti miestų ir (arba) regionų, kurie turi prieigą prie tų duomenų ir, remdamiesi panašiais vartojimo ir gamybos modeliais, taiko jiems tinkamiausią praktiką, tinklą. Šis tinklas kuriamas tam, kad šios vietovės, remdamosi savo panašumais, galėtų mokytis viena iš kitos. Šiuo tikslu galėtų būti taikoma miestų partnerystės koncepcija: miestai, kuriems kyla panašių su maisto švaistymu susijusių problemų, galėtų bendradarbiauti, kad jas išspręstų.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Geriausia patirtimi galėtų būti dalijamasi efektyviau ir nuosekliau. Be to, įgyvendinant šią rekomendaciją būtų naudojamos ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma, EURO CITIES ir miestų partnerystės koncepcija. Norime sudaryti palankias sąlygas miestų ir regionų bendradarbiavimui visoje Europoje.

Papildomos pastabos

5 REKOMENDACIJA

Duomenų rinkimas visoje maisto tiekimo grandinėje

Rekomenduojame, kad atitinkama ES įstaiga arba kitos agentūros ar mokslo tiriamosios įstaigos rinktų duomenis apie tai, kaip, kur, kas, kodėl ir kada maisto tiekimo grandinėje švaisto maistą. Tai galėtų būti daroma:

- 1) vertinant pavienių vartotojų elgseną pasitelkiant mobiliąsias programas;
- 2) tiesiogiai renkant duomenis, šiuo tikslu atliekant „Eurobarometro“ apklausą;
- 3) išsiunčiant klausimynus į mokyklas ir kitas švietimo įstaigas. Apklausos galėtų būti atliekamos prieš mokykloms imantis veiksmų maisto švaistymo prevencijos srityje arba po to;
- 4) mokslinių tyrimų tikslais, kaip reprezentacinę grupę, pasitelkiant piliečių forumo atstovus;
- 5) kaip intervencinį tyrimą atliekant vartotojų elgsenos žurnalistinį tyrimą. Įkvėpimo galima pasisemti iš Belgijos ir (arba) Nyderlandų vartotojų tyrimo grupių;
- 6) pasinaudojant moksliskai patvirtintomis universitetų priemonėmis;
- 7) atliekant stebėjimo tyrimus, t. y. konkrečiai analizuojant faktinius išmetamo maisto kiekius, remiantis esamais miestų ir savivaldybių atliekų tvarkymo procesais;
- 8) renkant ir lyginant prekybos centrų ir ūkininkų bendros veiklos sąskaitas faktūras;
- 9) standartizuojant ataskaitų apie atliekas formas.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Rekomenduojame imtis šių veiksmų, nes žinodami, kur, kada ir kodėl išmetame maistą, galėsime rengti tikslingesnes sąmoningumo ugdymo kampanijas ir išsamiau išsiaiškinti, kuriose srityse galėtume daryti didžiausią poveikį maisto švaistymo mažinimui. Mūsų grupė mano, kad surinkę tikslesnius duomenis apie tai, kurioje tiksliai maisto grandinės dalyje švaistomas maistas, galėsime veiksmingiau spręsti maisto švaistymo problemas. Dabartinė bendra ES duomenų apie maisto atliekas rinkimo metodika (nustatyta Komisijos deleguotajame sprendime (ES) 2019/1597) daugiausia skirta atliekų kiekiui matuoti, o mūsų pasiūlymo tikslas – surinkti išsamesnius duomenis apie tai, kas, kada ir kur išmeta maistą. Šie papildomi duomenų rinkimo projektai ir (arba) iniciatyvos galėtų būti pasitelkiami kiekybiniais duomenimis, surinktiems valstybėms narėms teikiant naujas metines ataskaitas, papildyti. Jie padėtų gauti konkretesnių duomenų apie tai, koks maistas išmetamas ir kaip, kas, kada ir kur išmeta maistą.

Papildomos pastabos

Pastabos apie duomenis, kuriuos siūlome rinkti. Turėtume rinkti duomenis apie tai, koks maistas išmetamas ir kaip, kas, kada ir kur išmeta maistą. **Ką / kada:** kokį maistą išmetame ir kokiomis aplinkybėmis tai darome? Kokį tiksliai maistą žmonės išmeta – kiek gramų lieka lėkštėje? Duomenys apie tai, kiek maisto perkame ir kiek jo išmetame. **Kaip:** kaip švaistome maistą – ar jį išmetame? Ar maistas pagamintas per vėlai? Sugedęs? Pasenęs? Ar nusipirkome per daug maisto? Taip pat būtų galima atsižvelgti į kultūrinius skirtumus. **Kas:** kas tiekimo grandinėje švaisto maistą: platintojai, vartotojai ir pan.? Ar vartotojų lygmeniu galima suskirstyti, kurie vartotojai išmeta daugiausiai maisto? Ar tai galėtų būti susiję su amžiumi arba šalimi? (Pastaba: ar žmonės norės pateikti tokius duomenis?)

Dėl 5 punkto: įmonės, iš kurios semiamės įkvėpimo, pavadinimas yra „Growth for Knowledge“ (GFK).

Mūsų grupė mano, kad labai svarbu gerbti Europos Sąjungos piliečių privatumą ir asmens duomenis. Atliekant bet kokius tyrimus, grindžiamus mūsų rekomendacija, turėtų būti į tai atsižvelgiama.

6 REKOMENDACIJA**Piliečių nuomonė yra svarbi: piliečių dalyvavimas įgyvendinant Europos maisto politiką**

Remdamiesi Konferencijos dėl Europos ateities ir dabartinio ES piliečių forumo maisto švaistymo klausimais išvadomis, rekomenduojame steigti vietas ir nacionalinius piliečių dalyvavimo forumus. Šiems forumams būtų pavesta iš piliečių pozicijų sekti ir stebėti nacionalines ES direktyvų dėl maisto švaistymo mažinimo įgyvendinimo strategijas ir teikti konsultacijas dėl jų. Taip pat rekomenduojame, kad į ES maisto švaistymo prevencijos platformą būtų įtrauktas atstovavimo piliečiams ir jų dalyvavimo užtikrinimo organas, kuris koordinuotų keitimąsi informacija tarp dalyvavimo forumų. Tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu forumai turėtų atlikti platformos, kurioje piliečiai ir (arba) vartotojai, suinteresuotieji subjektai ir politikos formuotojai galėtų keistis informacija ir mokytis vieni iš kitų, funkciją.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes svarbu suteikti galimybę piliečiams išsakyti savo nuomonę, užtikrinti sąžiningą ir skaidrų procesą bei sudaryti sąlygas piliečiams ir sprendimus priimančioms asmenims derinti veiksmus ir mokytis vieniems iš kitų. Piliečiai yra savo gyvenimo žinovai, todėl į jų perspektyvas turi būti atsižvelgiama vietos, nacionaliniu ir ES lygmenimis.

Papildomos pastabos**7 REKOMENDACIJA****Ką tik nuskinta: sezoninio maisto vertė**

Rekomenduojame keisti vartotojų įpročius, informuojant juos apie sezoninio maisto vertę. Tai turėtų būti daroma parduotuvėse naudojant aiškius simbolius, leidžiančius vartotojams aiškiai atpažinti sezoninius produktus. Informacija apie sezoniskumą taip pat turėtų būti perduodama plačiai visuomenei rengiant visuomenės informavimo kampanijas. Vartotojų informavimas lentynose nurodant atitinkamus simbolius ir rengiant kampanijas gali paskatinti gamintojus auginti sezoninius vaisius ir daržoves. Taip pat rekomenduojame kaupti išsamesnius duomenis apie veiksmingiausius metodus, skirtus sezoninių vaisių ir daržovių auginimui skatinti ir nesezoninių prastos kokybės maisto produktų importui riboti.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją todėl, kad nesezoniniai maisto produktai dažnai importuojami ir (arba) yra prastesnės kokybės nei sezoniniai maisto produktai. Aukštesnės kokybės produktai gali turėti įtakos vartotojų elgsenai, nes esame linkę labiau vertinti aukštesnės kokybės maistą, todėl mažiau jo iššvaistome.

Papildomos pastabos

II TEMINIS BLOKAS „MAISTO TVARKYMO ĮMONIŲ INICIATYVOS“

8 REKOMENDACIJA

Visos ES masto maisto produktų mainų tinklas

Rekomenduojame didžiuosius platintojus tiesiogiai susieti sukuriant registrą, veikiantį visos ES masto interneto svetainėje. Tokioje interneto svetainėje būtų galima keistis besibaigiančio tinkamumo vartoti termino arba pertekliniais maisto produktais. Toks tinklalapis padėtų užkirsti kelią maisto švaistymui, nes suteiktų galimybę palaikyti ryšius įvairiais lygmenimis (žr. toliau) ir kitame tiekimo grandinės segmente. Įmonės galėtų užsiregistruoti sistemoje ir siūlyti parduoti arba įsigyti perteklinius maisto produktus už mažesnę kainą. Veikla būtų vykdoma trimis lygmenimis:

- 1) pirmąjį lygmenį sudarytų gamintojai, ūkininkai ir platintojai;
- 2) antrasis lygmuo apimtų prekybos centrus, maisto bankus ir bendruomenės virtuvės studijas;
- 3) trečiąjį lygmenį sudarytų vartotojai ir namų ūkiai.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Papildomos pastabos

9 REKOMENDACIJA

Planuojamas pirkimas ir perskirstymas

Rekomenduojame sukurti teisinę sistemą, kuria būtų suderinti valstybių narių teisės aktai dėl praktikos visoje tiekimo grandinėje, susijusios su perteklinių ir besibaigiančio tinkamumo vartoti termino maisto produktų perskirstymu, atsižvelgiant į saugos taisykles ir duomenų prognozes. Planuojami įsigyti produktai turėtų būti derinami su produktais, kurie bus parduodami. Prekybos centrai ir tiekėjai galėtų būti skatinami už produktų pardavimą mažesne kaina arba dovanojimą jiems numatant įvairias lengvatas (pvz., mokesčių lengvatas).

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Papildomos pastabos

10 REKOMENDACIJA

Restoranų iniciatyva „Mėgautis nešvaistant“

Rekomenduojame Europos institucijoms įgyvendinti toliau pateiktą maisto švaistymo mažinimo restoranuose planą. Jei tenkinami tam tikri kokybės kriterijai (pvz., nurodyti toliau ir kai kurie kiti), visų rūšių restoranams turėtų būti leidžiama naudoti specialų visoje ES suderintą logotipą. Šiuo logotipu būtų informuojama apie galimybę namo pasiimti nesuvalgytą maistą, o padavėjai turėtų parūpinti pakuotes maisto likučiams namo parsinešti. Logotipo reikalavimus atitinkantys restoranai savo valgiaraščiuose turėtų pateikti papildomą informaciją, kad maisto likučius galima parsinešti namo. Jei vis tiek lieka paruošto nesuvalgyto maisto, jis turėtų būti pasiūlomas darbuotojams. Virtuvėje likusius neapdorotus maisto produktus reikėtų pasiūlyti maisto bankams ir (arba) kitoms labdaros įstaigoms.

Valgyti netinkamas maistas turėtų būti panaudojamas atsinaujinančiųjų išteklių energijai gaminti. Siekiant paskatinti restoranus laikytis šių (ar kitų) kokybės kriterijų, jiems turėtų būti teikiama finansinė parama šiam planui įgyvendinti. Viena iš finansinių paskatų galėtų būti mokesčių lengvata, taip pat galėtų būti teikiama papildoma pagalba. Kadangi virtuvės maisto likučius galima pasverti arba kitaip išmatuoti, jų kiekį būtų galima stebėti ir į tai atsižvelgti skiriant mokesčių lengvatą.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes ji padėtų sumažinti maisto švaistymą restoranuose ir išvengti gėdos jausmo, kuris gali kilti prašant atiduoti maisto likučius. Jei restoranai taps sektinu pavyzdžiu, privatūs namų ūkiai taip pat bus skatinami mažinti maisto švaistymą.

Papildomos pastabos

11 REKOMENDACIJA**Visos atliekos turi svorį**

Rekomenduojame, kad už atliekų tvarkymą atsakingos organizacijos būtų įpareigosios sverti ar matuoti organines atliekas arba kitaip įvertinti jų kiekį. Trumpuoju laikotarpiu šis planas turėtų būti įgyvendinamas viešosiose įstaigose (pvz., mokyklose ir ligoninėse), ištisuose kvartaluose ar rajonuose, o ilgainiui į jį turėtų būti įtraukti ir privatūs namų ūkiai. Šių įstaigų ir (arba) rajonų atstovams, o vėliau ir privatiems namų ūkiams turėtų būti reguliariai teikiamos ataskaitos ir informacijos palyginimai su ankstesniais laikotarpiais ir kitais subjektais. Taip būtų ugdomas sąmoningumas ir skatinama mažinti maisto švaistymą. Nebūtina, kad atliekos visose šalyse būtų matuojamos vienodai; pakanka, kad jų kiekį būtų galima palyginti atitinkamoje šalyje.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes ji padėtų ugdyti vartotojų sąmoningumą. Tai taip pat būtų paskata veiksmingiau vartoti maistą ir mažinti jo švaistymą. Rekomendacijos rezultatus galima įvertinti trumpuoju ir ilguoju laikotarpiais, taip suteikiant tam tikros motyvacijos mažinti maisto švaistymą.

Papildomos pastabos**12 REKOMENDACIJA****Privaloma ataskaitų teikimo sistema skaidrumui užtikrinti, pagal kurią skiriamos nuobaudos ir atlygis**

Rekomenduojame sukurti ataskaitų teikimo sistemą (ypač panašią į ISO sertifikavimo sistemą), kuria būtų nustatyti konkretūs visoje vertės grandinėje, įskaitant augintojus, gamintojus, mažmenininkus, prekybos centrus, restoranus ir viešbučius, taikytini standartai. Siekiant suskirstyti įmones pagal dydį, joje pagal esamas kategorijas turėtų būti skiriamos didelės ir mažosios bei vidutinės įmonės (MVĮ). Jei pažeidžiami standartai, turėtų būti skiriamos nuobaudos, o jei įmonės pasiekia geresnius rezultatus, joms turėtų būti už tai atlyginama. Turėtų būti įdiegta santykinė baudų sistema, pagal kurią nuobaudos skiriamos proporcingai pažeidimo sunkumui ir įmonės dydžiui. Atlygis pirmiausia turėtų būti grindžiamas ženklavimo sistema, pavyzdžiui, įvertinimais „A“, „B“ arba „C“, arba galbūt finansinėmis paskatomis, ypač skirtomis MVĮ. Teikti ataskaitas turi būti pavesta ne įmonėms, o nepriklausomiems ir išorės auditoriams. Už įgyvendinimą ir stebėseną turi būti atsakingos valstybių narių valdžios institucijos (pvz., ministerijos arba reguliavimo institucijos). Duomenys turėtų būti viešai prieinami ir sudaryti sąlygas tarpusavio mokymuisi. Komisija turėtų atlikti priežiūros ir koordinavimo funkcijas.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Siekiant užtikrinti skaidrumą svarbu, kad etiketėse pateikiami duomenys būtų prieinami žmonėms, kurie nori gauti daugiau informacijos, o ne tik matyti etiketę.

Papildomos pastabos

13 REKOMENDACIJA**ES teisės aktai dėl neparduotų maisto produktų sunaikinimo. Valstybių narių tarpusavio mokymosi metodas**

Būtina užtikrinti, kad maisto produktai, prieš juos išmetant, būtų panaudojami įvairiais etapais. Pirmiausia turi būti siekiama neišmesti maisto, tačiau jei tai neįmanoma, turėtų būti laikomasi tokios hierarchijos žemėjimo tvarka: žmonėms vartoti skirtas maistas, gyvūnų pašarai, biokuras ir kompostavimas. Valstybės narės yra atsakingos už tai, kad būtų sukurta reikiama infrastruktūra šiam principui įgyvendinti. ES turėtų nustatyti bendrą tikslą tam tikru procentiniu dydžiu sumažinti maisto švaistymą, o valstybės narės – nacionalinius standartus šiam ES tikslui bendrai pasiekti. Valstybės narės gali nustatyti savanoriškas arba privalomas priemones, kurių turi laikytis įmonės. Turi būti įmanoma kiekybiškai įvertinti išmetamo maisto kiekio sumažėjimą. Pasibaigus bandomajam etapui, kurio metu daugiausia dėmesio skiriama prekybos centrams, ir atlikus tarpusavio mokymosi rezultatais grindžiamus pakoregavimus, turėtų būti sukaupta geriausia patirtis, tapsianti gairėmis visoms valstybėms narėms.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Prancūzijos pavyzdys nėra veiksmingas, todėl reikia surasti geresnį sprendimą, pavyzdžiui, sukurti tokią platformą kaip Suomijoje, kurioje įmonės galėtų įkelti informaciją apie ketinamus išmesti maisto produktus. Teisės aktai dėl draudimo išmesti maistą turi būti bendro pobūdžio, kad būtų atsižvelgiama į nevienodą valstybių narių praktiką.

Papildomos pastabos**14 REKOMENDACIJA****Skaidrumas maisto švaistymo srityje. Matomumas ir veiksmai**

Rekomenduojame, kad visi maisto tiekimo grandinės dalyviai, išskyrus individualius namų ūkius, būtų įpareigoti matuoti maisto atliekų kiekį ir skaidriai teikti informaciją apie maisto atliekas ir jų tvarkymą. Taip pat reikėtų daugiau dėmesio skirti būtinybei surasti naujus duomenų rinkimo būdus ir maisto nuostolių žemės ūkio sektoriuje įtraukimui.

Be to, siekiant padėti institucijoms atlikti novatorišką vaidmenį, turėtų būti taikomos diferencijuotos paskatos, kuriomis būtų populiarinami savanoriški susitarimai. Taip pat svarbios yra ir taisomosios priemonės, kuriomis siekiama įtraukti visus maisto tiekimo grandinės dalyvius (išskyrus individualius namų ūkius).

ES turėtų atlikti įvairių valstybių narių geriausios patirties, susijusios su esamomis jų ataskaitų teikimo struktūromis ir paskatomis, taip pat taisomosiomis priemonėmis, vertinimą. Tai padės sukurti tolesnę integruotą ES sistemą, kad būtų galima lengviau palyginti duomenis.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Rekomenduojame imtis šių veiksmų, nes žinios apie šiuo metu iššvaistomą maistą yra pagrindas, kuriuo remiantis turi būti taikomi tolesni metodai, pavyzdžiui, paskatos, naujoviški savanoriški susitarimai ir korekciniai mechanizmai, kad būtų išvengta maisto švaistymo.

Papildomos pastabos

Kaip vienas iš paskatų pavyzdžių, galėtų būti taikomas visos ES masto ženklinimo metodas, kad būtų galima pasinaudoti rinkodaros strategijomis. Kitas pavyzdys galėtų būti tinkama finansinė kompensacija už maisto švaistymo mažinimą.

15 REKOMENDACIJA

Pakavimo inovacijos ir pakuočių naudojimas tik tuomet, kai to reikia

Rekomenduojame toliau investuoti į novatoriškų ir alternatyvių tvarių pakavimo būdų mokslinius tyrimus. Tai padeda ilginti galiojimo laiką, optimizuoti pakuotės dydį, kad būtų sumažintas maisto švaistymas, ir užtikrinti didesnę maisto saugą jį vežant. ES turėtų finansiniu ir politiniu lygmenimis remti tokią veiklą įgyvendindama atitinkamas programas, pavyzdžiui, finansuodama startuolius ir smulkesnius inovacijas diegiančius subjektus. Be to, rekomenduojame padėti mažmenininkams parduoti nefasuotus maisto produktus, jeigu tai įmanoma, kartu išlaikant reikiamą maisto saugos lygį.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Rekomenduojame imtis šių veiksmų, nes vis dar esame labai priklausomi nuo pakuočių, ypač vežimo ir maisto saugos srityse. Todėl manome, kad parama ekologiškų pakuočių srities inovacijoms (moksliniams tyrimams ir (arba) startuoliams) gali padėti sumažinti šią priklausomybę. Viena vertus, pritaikant greitai gendančių maisto produktų pakuočių dydžius būtų išmetama mažiau maisto, tačiau taip pat reikia atsižvelgti į riziką, kad padaugės pakuočių atliekų (atliekant minėtus mokslinius tyrimus turėtų būti siekiama užkirsti tam kelią). Kita vertus, turėtų būti siūloma maisto produktus įsigyti atskiromis porcijomis, kai kiekvienas gali atsinešti savo tarą (taip pat siekiant mažinti maisto švaistymą ir kitokias atliekas). Jei sukursime aplinkai nekenksmingų pakuočių struktūrą ir pritaikysime jos infrastruktūrą, vartotojai galiausiai ims pritarti tokiems sprendimams.

Papildomos pastabos

III TEMINIS BLOKAS „VARTOTOJŲ ELGESIO POKYČIŲ SKATINIMAS“

16 REKOMENDACIJA

Maisto atliekų apibrėžties išplėtimas siekiant išsaugoti nenuimtą derlių

Rekomenduojame į Europos maisto atliekų apibrėžtį įtraukti nenuimtą derlių. Taip pat rekomenduotume, kad ūkininkai galėtų parduoti ne visus kokybės standartus atitinkančius, tačiau vis dar valgomus produktus. Kad būtų išvengta maisto švaistymo, ūkininkai turėtų įrengti iškasas, kad nenuimtą derlių gali nuimti privatūs namų ūkiai ir nevyriausybinės organizacijos.

Apie šią idėją turi būti informuotos dvi tikslinės grupės:

- piliečiai 20-oje rekomendacijoje apibūdintos kampanijos metu;
- ūkininkai, kuriems atitinkamą informaciją turėtų perduoti valstybių narių žemės ūkio ministerijos, kurios šią rekomendaciją turėtų įgyvendinti veiksmus derindamos su vietos savivaldybėmis ir gamintojų sąjungomis.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes neprotinga švaistyti tinkamą vartoti maistą. Tiesiogiai nuimamas derlius padeda pripažinti ūkininkų atliekamą darbą ir įvertinti jų užauginamą produkciją.

Papildomos pastabos

Būtina pabrėžti, kad nenorime kaltinti ūkininkų.

17 REKOMENDACIJA

Prioritetinis suaugusiųjų skatinimas imtis veiksmų maisto švaistymo srityje

Rekomenduojame, kad kiekviena valstybė narė nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis įgyvendintų suaugusiems skirtą programą informuotumui ir žinioms apie maisto švaistymo kainą ir jo prevencijos teikiamą naudą didinti.

Programa turėtų būti grindžiama geriausiais turimais duomenimis (5 rekomendacija), kad būtų pabrėžtas problemos aktualumas. Ji turėtų apimti mobiliąsias programėles (18 rekomendacija), kampanijas (4 ir 20 rekomendacijos), tolesnį maisto pramonės sektoriuje dirbančių žmonių švietimą ir mokymą, specialistams skirtas vidaus mokymo programas, taip pat dokumentinius filmus ir televizijos laidas šia tema. Taip pat būtų galima rodyti trumpus informacinius pranešimus apie pakartotinio maisto naudojimo teikiamą naudą, populiarinti sėkmadienį kaip maisto likučių suvartojimo dieną ir kurti televizijos viktorinas, apimančias jaunimui skirtas maisto gamintojų varžytuves, siekiant įtraukti transliuotojus.

Svarbu, teikiant paprastus pranešimus ar patarimus, informuoti žmones apie ekonominę ir aplinkosauginę maisto nešvaistymo naudą.

Prie informacijos sklaidos galėtų labai prisidėti žiniasklaida, ypač visuomeninis radijas ir televizija, spauda, socialiniai tinklai, viešosios įstaigos, muziejai ir mažmenininkai. Esamos ES institucijos galėtų plėtoti išteklius, reikalingus valstybėms narėms remti (pvz., sudaryti sąlygas pasinaudoti Europos istorijos namais).

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Rekomenduojame imtis šių veiksmų, nes kitos rekomendacijos susijusios su vaikų švietimu, tačiau taip pat turime imtis priemonių, kurios darytų tiesioginį ir greitai juntamą poveikį dabartinei maisto produktų perkančiai ir juos gaminančiai kartai.

Papildomos pastabos

Prekybos centruose skelbiami raginimai nešvaistyti maisto būtų naudinga atsvara rinkodaros pranešimams, kuriais žmonės skatinami pirkti pernelyg daug produktų.

18 REKOMENDACIJA**Informuotumo apie mitybą ir tvarų maistą didinimas pradinėse ir vidurinėse mokyklose**

Rekomenduojame į pradinių ir vidurinių mokyklų mokymo programas įtraukti tvaraus maisto ir mitybos temas, šiuo tikslu nustatant naujas privalomas atskiras mokymo kryptis, kaip jau padaryta kai kuriose šalyse, ir (arba) įtraukiant jas į esamus privalomus mokymo dalykus. Šia rekomendacija siekiama ugdyti moksleivių sąmoningumą maisto švaistymo klausimu diskutuojant apie socialines ir ekonomines vertybes, tvarią gamybą ir vartojimą, apsipirkimo įpročius, namų ūkio ekonomiką ir praktinę patirtį, suartinant mokyklas ir ūkius. Yra dvi išankstinės sąlygos, kad ši rekomendacija būtų įgyvendinta; tikimės, kad ES jas įvykdys. Pirma, reikia surengti įvairių suinteresuotųjų subjektų sąmoningumo ugdymo kampaniją, kad būtų sukurtas ir sustiprintas šiai temai plėtoti reikalingas pagreitis (20 rekomendacija). Antra, reikia teikti pagalbą mokytojams, šiuo tikslu rengiant mokymus ir organizuojant keitimąsi pedagogine praktika bei medžiaga, pasitelkiant esamus tinklus ir pasiteisinusius geriausios patirties pavyzdžius. Pripažįstame, kad šiems pokyčiams įgyvendinti gali prireikti laiko, tačiau svarbu jau dabar mokyklose organizuoti veiksmų dienas ar savaites kovos su maisto švaistymu tema, sutelkiant įvairius visuomenės veikėjus (21 rekomendacija).

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Maisto švaistymas yra platesnio masto sisteminių problemų, susijusių su dabartiniais maisto gaminimo, pirkimo ir vartojimo būdais Europoje, požymis, todėl imantis bet kokių pedagoginių veiksmų turi būti neapsiribojama maisto švaistymo tema ir diskutuojama apie vertybes bei pageidaujamą būsimą gamybos ir vartojimo Europoje praktiką. Švietimas tebėra viena iš nacionalinės kompetencijos sričių, ir kiekviena valstybė narė įgyvendina skirtingas mokymo programas. Pripažįstame šiuos skirtumus, tačiau raginame ES skatinti plataus užmojo veiksmus, įtraukiant naujus ir (arba) naudojant esamus mokymo dalykus, pavyzdžiui, geografiją ar ekonomiką.

Papildomos pastabos**19 REKOMENDACIJA****Dalijimosi maistu taikomųjų programų ir platformų, kuriose palaikomi vartotojų tarpusavio ryšiai, skatinimas ir rėmimas**

Rekomenduojame, kad ES populiarintų ir remtų esamas taikomas programas ir platformas, pavyzdžiui, „Olio“ arba „FoodSharing.de“. Populiarinamos priemonės turi atitikti tam tikrus pagrindinius kriterijus ir būti atitinkamai įvertintos: patogios naudoti, apimančios daug duomenų, nepriklausomos, pritaikomos prie vietos sąlygų ir darančios tikrą poveikį maisto švaistymo mažinimo srityje. ES, nacionalinės ir regioninės valdžios institucijos turi aktyviai populiarinti perspektyviausias esamas priemones ir remti, visų pirma finansiškai (bet ne tik), jų kūrimo ir priežiūros procesus įgyvendindamos įvairias mokslinių tyrimų, veiksmų ir finansavimo programas. Skiriant viešąjį finansavimą turėtų būti skatinama teikti kokybišką ir nešališką informaciją be reklamos.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Sukurta daug taikomųjų programų, skirtų įvairių subjektų – įmonių ir vartotojų, vartotojų tarpusavio – ryšiams palaikyti. Kai kurios iš šių priemonių galbūt sėkmingai padeda vartotojams palaikyti tarpusavio ryšius ir taip taupyti maistą, tačiau atrodo, kad jų geografinė aprėptis yra ribota arba europiečiams trūksta žinių apie tokias priemones. Manome, jog svarbu, kad ES ir valstybės narės aktyviai remtų didelį poveikį darančias technologines inovacijas, kartu sudarydamos sąlygas naujoms idėjoms ir inovacijoms atsirasti, kurios ilgainiui galėtų tapti tvariais sprendimais.

Papildomos pastabos

20 REKOMENDACIJA**Taupykime maistą, taupykime pinigus: keturis savaitgalius per metus bendradarbiaujant su mažmeninės prekybos maisto produktais įmonėmis vykdoma Europos kovos su maisto švaistymu kampanija**

Rekomenduojame, kad ES koordinuotą kampaniją, kuri turėtų būti vykdoma valstybėse narėse ir skirta maisto produktais prekiaujančioms parduotuvėms (mažmeninės prekybos maisto produktais įmonėms, dideliems ir mažesniems prekybos centrams, mažesnioms parduotuvėms). Tokia kampanija būtų vykdoma kiekvienais metais keturis savaitgalius ir būtų skirta temai „Taupykime maistą, taupykime pinigus“. Atskiros valstybės narės spręstų, kuriuos savaitgalius pasirinkti šiai kampanijai vykdyti. Kampanijos vykdymo dienos turėtų būti pasirenkamos atsižvelgiant į tikslą didinti informuotumą apie maisto pirkimo įpročius (pvz., per nacionalines ar kultūrines šventes) ir sezoniškumą (pvz., derliaus nuėmimo laikotarpiais). Kampanija būtų vykdoma Europos Sąjungos iniciatyva, Sąjungos lygmeniu sukuriant visoms valstybėms narėms vienodą vizualinį dizainą (tokį pat logotipą, spalvinį kodą ir kt.). Paskui kampanija būtų įgyvendinama nacionaliniu lygmeniu ir pritaikoma atsižvelgiant į kiekvienos šalies ypatumus, metų kalendorių, gyventojų mitybos įpročius ir kt.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes svarbu ugdyti piliečių sąmoningumą maisto švaistymo klausimu. Šiuo metu minima tik Tarptautinė maisto nuostolių ir švaistymo mažinimo diena, apie kurią piliečiai iš esmės nežino ir kuri pasimeta tarp daugybės kitų tarptautinių dienų. Siūloma naujoji kampanija būtų vykdoma keturis savaitgalius per metus – tai padėtų didinti Europos Sąjungos piliečių informuotumą apie šią problemą, o reguliariai kelis savaitgalius per metus vykdoma veikla būtų naudingesnė nei viena diena. Tai taip pat būtų vienas iš būdų atskirti Europos renginį nuo įprastų tarptautinių dienų.

Papildomos pastabos

- Vienas iš mūsų rekomendacijos privalumų yra tai, kad ji padės didinti Europos Sąjungos piliečių informuotumą apie maisto pirkimo ir vartojimo įpročius bei sezoniškumą siekiant išvengti maisto švaistymo. Vykdamas kampaniją keturis savaitgalius per metus būtų užtikrinama, kad informacija piliečius pasiektų reguliariai. Dar vienas privalumas yra tai, kad vykdamas šią kampaniją būtų skatinamas bendradarbiavimas su mažmeninės prekybos maisto produktais įmonėmis ir jos būtų įtraukiamos į kovą su maisto švaistymu.
- Kalbant apie sunkumus, reikia spręsti klausimą, kaip į šią kampaniją įtraukti mažmeninės prekybos maisto produktais įmones ir (arba) pagaminantį maistą parduodančius subjektus. Kadangi mažmeninės prekybos maisto produktais įmonių tikslas yra parduoti kuo daugiau produkcijos, kai kurios iš jų gali nenorėti skatinti žmonių vartoti mažiau maisto arba perimti kitokius vartojimo įpročius. Kita vertus, visos parduotuvės, įskaitant parduodančias maistą, siekia gauti pelno, todėl jos gali laikyti šią kampaniją viena iš gero įvaizdžio, kaip kovos su maisto švaistymu dalyvių, kūrimo strategijų. Kitas sunkumas yra susijęs su konkrečiais ES valstybių narių nacionaliniais ypatumais ir metų kalendoriais: kai kuriose šalyse Kalėdos nešvenčiamos arba švenčiamos skirtingomis dienomis, taip pat gali skirtis įvairiose šalyse minimų švenčių dienos.
- Kita informacija apie tai, kaip ši rekomendacija būtų įgyvendinama:
- bendradarbiaujant su mažmeninės prekybos maisto produktais įmonėmis, kovos su maisto švaistymu kampanijai vykdyti būtų pasitelkiamos įvairios priemonės: tradicinė žiniasklaida (televizija, laikraščiai), socialiniai tinklai, vietos nuomonės formuotojai, reklama. Reikėtų pasinaudoti keturių savaitgalių suteikiamomis galimybėmis ir vykdyti griežtą kampaniją „Jokių maisto atliekų“;
- šių savaitgalių metu ES turėtų skleisti informaciją apie mažmeninės prekybos maisto produktais įmones, kurios jau imasi kovos su maisto švaistymu iniciatyvų ir jas plėtoja. ES turėtų remti šias jau vykdomas iniciatyvas ir informuoti apie gerą patirtį, dalydamasi pozityviais naratyvais. Neturėtume pabrėžti šokiruojančių pranešimų; verčiau reikėtų sutelkti dėmesį į teigiamą patirtį;
- reikėtų užtikrinti keturis savaitgalius vykdomos veiklos stebėjamą ir įvertinimą, kad būtų galima ją tobulinti ir kad kampanija kasmet pasiektų vis daugiau žmonių.

21 REKOMENDACIJA**„Sustabdykime maisto švaistymą“. Mokyklose rengiama informuotumo apie maisto švaistymą didinimo savaitė**

Rekomenduojame mokyklose organizuoti teminę savaitę maisto švaistymo klausimu, siekiant ugdyti mažų vaikų ir paauglių sąmoningumą šia tema. Šią savaitę vykdomos veiklos forma ir jos turinys priklausytų nuo moksleivių amžiaus. Pradinėse mokyklose ir įgyvendinant mažesniems vaikams skirtas programas šios savaitės metu daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama sąmoningumo ugdymui pasitelkiant žaidimus. Europos Komisija turėtų parengti ir išplatinti visomis ES kalbomis parengtas mokykloms ir mokytojams skirtas priemones apie tai, kaip mokyklose didinti sąmoningumą maisto švaistymo srityje ir kaip aptarti bei organizuoti veiklą šia tema, atsižvelgiant į jų dėstomus dalykus. Į šį priemonių rinkinį, kuris turėtų būti lengvai prieinamas internetu, turėtų būti įtrauktos siūlomos veiklos gairės, kad mokytojams nebūtų užkraunama pernelyg daug papildomos naštos. Jaunesniems moksleiviams už pasiekimus būtų išduodami pažymėjimai (su ES logotipu). Valstybės narės šios savaitės renginius organizuotų atsižvelgdamos į savo švietimo sistemų programas ir mokslo metų kalendorius. Mokyklos, remdamosi mokytojams skirtomis priemonėmis, galėtų laisvai nuspręsti, kokią veiklą jos pageidautų organizuoti tokią savaitę.

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Vaikai turėtų išmokti vertinti maistą, taip pat sužinoti, kaip gaminamas maistas ir kiek laiko užtrunka jo gamyba. Svarbu, kad vaikai nuo ankstyvo amžiaus suprastų tokius dalykus. Tokia kampanija per vaikus ir paauglius taip pat pasiektų tėvus, nes moksleiviai, grįžę namo, tėvams papasakoja apie savo patirtį mokykloje.

Papildomos pastabos

- Vienas iš siūlomos veiklos privalumų yra tai, kad vaikai turėtų išmokti vertinti maistą, taip pat sužinoti, kaip gaminamas maistas ir kiek laiko užtrunka jo gamyba. Svarbu anksti pradėti ugdyti sąmoningumą. Dar vienas privalumas yra tai, kad tokia kampanija suteikia galimybę per vaikus ir paauglius pasiekti tėvus, nes moksleiviai, grįžę namo, tėvams papasakoja apie savo patirtį mokykloje.
- Vienas iš sunkumų – kaip neperkrauti mokytojų jiems organizuojant visą vykdytiną veiklą ir pasiūlyti idėjų. Dėl šios priežasties labai svarbu sukurti siūlomos veiklos sistemą arba pateikti susijusias gaires, kad ši iniciatyva būtų naudinga visiems visų mokyklų moksleiviams.

22 REKOMENDACIJA

Vartotojų aprūpinimas priemonėmis, kad jie suvoktų savo veiksmų poveikį maisto švaistymui ir galėtų nepriklausomai priimti susijusius sprendimus, taip pat suprastų, kaip perdirbti, išsaugoti ir pakartotinai naudoti produktus prieš pasibaigiant jų galiojimo terminui ir po to

(„tinka vartoti iki“ yra maisto produkto saugos data, po kurios jis neturėtų būti vartojamas; „geriausias iki“ reiškia datą, iki kurios produktas išlaiko optimalią kokybę)

Rekomenduojame naudoti informacines priemones, kurios padėtų didinti vartotojų informuotumą ir stiprinti jų gebėjimus spręsti, ar maisto produkto galiojimo terminas iš tikrųjų yra pasibaigęs. Kad vartotojai suprastų maisto produktų tinkamumo vartoti terminus, palaikome galimybę etiketėse aiškiau nurodyti minimalų maisto produktų tinkamumo vartoti terminą: jis turėtų būti nurodomas toje pačioje visų produktų vietoje ir užrašomas didesniu šriftu. Be to, siūlome tiesiai ant gaminio etiketės tvirtinti QR kodus (galima naudoti ir brūkšninius kodus). Kam to reikia? Kad būtų suteikiama informacijos apie geriausius produkto laikymo būdus, kad pagal produkto skonį ir kvapą būtų galima suprasti, ar jis vis dar tinkamas vartoti, ir kad būtų pateikiama maisto ruošos patarimų (pritaikytų receptų pavyzdžių). Mūsų nuomone, gamintojai gali geriausiai pateikti oficialią informaciją naudodami QR kodus. Kalbant apie neženklinamus nefasuotus produktus, pavyzdžiui, vaisius ir daržoves, QR kodai turėtų būti pateikiami produktų pardavimo vietose, kad būtų išvengta nereikalingų pakuočių. Kad šis informacijos šaltinis būtų prieinamas visiems, nemanome, kad turėtų būti naudojamos tik skaitmeninės technologijos – pageidautume, kad informacija būtų teikiama ir popieriuje (pvz., prekybos centrų informaciniuose leidiniuose).

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes, mūsų nuomone, sudėtinga įpratinti vartotojus atsakingai rinktis ir vartoti maisto produktus. Papildyti ant maisto produktų ir (arba) gaminių etikečių pateikiamą informaciją yra vienas iš būdų padėti vartotojams suprasti su galiojimo pabaigos data susijusius klausimus. Tai taip pat suteikia galimybę įveikti klaidingus įsitikinimus arba baimę susirgti vartojant pasibaigusio galiojimo termino produktus. Iš tiesų žinome, kad gamintojai, siekdami apsaugoti, kruopščiai nurodo minimalius tinkamumo vartoti terminus. Iš tikrųjų, maisto produktus galima vartoti ir pasibaigus tinkamumo vartoti terminams. Neabejojame, kad svarbu nurodyti terminą, iki kurio produktai yra tinkami vartoti. Iš tikrųjų, tai tebėra vienas iš pagrindinių šviežumo rodiklių.

Papildomos pastabos

Vienas iš šios rekomendacijos privalumų yra tai, kad daugiausia dėmesio skiriame ženklinimui, kad kuo geriau informuotume vartotojus apie naudą jų piniginei ir aplinkai. Mūsų šūkis puikiai atspindi mūsų idėją: „pirkite atsakingai, maitinkitės pigiau“. Siekdami supažindinti vartotojus su šiuo naujuoju informacijos šaltiniu ir jį populiarinti, siūlome surengti didelę komunikacijos kampaniją, kurios metu būtų paaiškintas šios naujos priemonės tikslas.

23 REKOMENDACIJA**Standartizuotos praktikos įgyvendinimas mažmeninės prekybos lygmeniu skatinant vartotojus įsigyti besibaigiančio galiojimo produktus**

Rekomenduojame iš naujo apsvarstyti galimybę įsigyti besibaigiančio galiojimo termino produktus ir paprašyti įmonių priimti tokių produktų valdymo ir jų vertės išaiškinimo vartotojams strategiją. Iš tikrųjų, reikia gerinti namų ūkių požiūrį į tokius produktus, kad jie nėra skirti tik vienai gyventojų grupei. Šią strategiją sudaro kelios dalys:

- reguliavimo įgyvendinimas Europos lygmeniu, sukuriant specialų tokių produktų skyrių, kad jie būtų lengvai prieinami ir atpažįstami iš karto atėjus į parduotuvę, taip siekiant skatinti geresnę visų vartotojų, neatsižvelgiant į jų pajamas, vartojimo praktiką;
- komunikacijos politikos plėtojimas pabrėžiant tokius aspektus kaip sveikas protas ir produktų patrauklumas, taip pat atsakingas požiūris į pirkimą (reklaminiai su neatsakingu vartojimu susiję aspektai neturėtų būti svarbiausios perduodamos žinutės);
- mažmenininkų skatinimas pritaikyti savo praktiką ir didžiausios paklausos laikotarpiu šviežius produktus į lentynas dėti kartu su besibaigiančio galiojimo termino produktais (atsižvelgiant į įvairių Europos šalių vartotojų praktiką).

Loginis pagrindas ir (arba) pagrindimas

Teikiame šią rekomendaciją, nes ji padeda stiprinti daugelyje parduotuvių įgyvendinamas strategijas ir Europos mastu standartizuoti gerąją patirtį. Mūsų grupė itin daug dėmesio skiria teigiamam visuotinio šių priemonių taikymo poveikiui, nes tai padėtų pakeisti nuomonę apie pigius produktus (kad jie yra prieinami ne tik tam tikriems namų ūkiams, bet ir visiems gyventojams).

Papildomos pastabos

Ši rekomendacija yra vienas iš būdų skatinti įmones taikyti tvarią praktiką. Iš tikrųjų, tai gali padėti didinti vartotojų lojalumą. Vis dėlto, įgyvendinant šią rekomendaciją praktikoje, kyla tam tikrų sunkumų:

- namų ūkių lygmeniu: kaip paskatinti juos elgtis lanksčiau ir pritaikyti savaitės valgiaraštį atsižvelgiant į turimus produktus;
- specialistų lygmeniu: reikia rengti darbuotojų mokymo kursus ir šią naują politiką įgyvendinti praktikoje;
- plačiosios visuomenės lygmeniu: kaip įveikti klaidingus įsitikinimus ir pakeisti šių produktų gavėjų suvokimą, be abejo, nedidelėmis sąnaudomis, tačiau pirmiausia mažinant neparduodamų produktų kieki.

KAIP SUSISIEKTI SU ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai *Europe Direct* centrų. Artimiausio centro adresą galite rasti internetu (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lt).

Telefonu arba raštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

- nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
- šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696,
- naudodami šią formą: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_lt.

KAIP RASTI INFORMACIJOS APIE ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (european-union.europa.eu).

ES leidiniai ES leidiniai

ES leidinius galite peržiūrėti arba užsisakyti adresu op.europa.eu/lt/publications. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į *Europe Direct* arba į vietos dokumentų centrą (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lt).

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1951 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (eur-lex.europa.eu).

ES atvirieji duomenys

Portale data.europa.eu suteikiama prieiga prie ES institucijų, įstaigų ir agentūrų atvirųjų duomenų rinkinių. Šiuos duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais. Be to, portale suteikiama prieiga prie daugybės Europos šalių duomenų rinkinių.

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras

Print
PDF

ISBN 978-92-68-06479-5
ISBN 978-92-68-06496-2

doi:10.2775/71961
doi:10.2775/47135

NA-09-23-364-LT-C
NA-09-23-364-LT-N